

Maria Kohvakko

AINA VAIN KERRAN ELÄMÄSSÄ

Vanhojentanssipuvun ja irtoasustemalliston
suunnittelu- ja valmistusprosessi

Opinnäytetyö
Muotoilun koulutusohjelma

Toukokuu 2010

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences	Opinnäytetyön päivämäärä 20.5.2010				
Tekijä(t) Maria Kohvakko	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Muotoilun koulutusohjelma Vaatesuunnittelu				
Nimeke Aina vain kerran elämässä. Vanhojentanssipuvun ja irtoasustemalliston suunnittelu- ja valmistusprosessi.					
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöhöni liittyen projektin tavoitteena oli suunnitella ja valmistaa vanhojenpäivän tanssipuvun mallikappale ja irtoasustekokonaisuus jyvaskyläläiseen Johanna Paatola -ompeleimoon. Vanhojenpäivän juhlapuvun ominaisena piirteenä on muunneltavuus, joka oli tarkoitus saavuttaa sekä rakenteiden ja ompelujärjestysten että irtoasustemalliston kautta. Irtoasustevalikoima tässä tapauksessa rajoittui irto-olkaimien ja irtohelmojen suunnittelulla. Opinnäytetyön puitteissa oli myös laadittava irtoasustemalliston portfolio, joka jäi projektin päätyttyä asukokonaisuuden rinnalla ompelimon käyttöön.</p> <p>Suunnittelu- ja valmistusprosessin kuvaukseen valitsin Anttilan (2005) kriittisen realistisen evaluaation mallin, josta tein oman projektini tarpeita vastaavan sovelluksen. Suunnitteluprosessissa käytin myös tukena kvalitatiivista tutkimusta, toimeksiantajan asiantuntijahaastattelua, sekä kvantitatiivista testausmenettelyä, luonnostestiä lukion I ja II vuoden opiskelijoille. Projektin aikana keräämästäni kuvamateriaalista laadin ideakollaasit, joita käytin suunnitteluprosessissa ajatusten herättäjinä. Sen lisäksi hyödynsin kirjallisuudesta, lehdistä ja Internetistä poimimaani informaatiota sekä kuvallista materiaalia.</p> <p>Suunnittelun tuloksena syntyi 20 mallista koostuva irtoasustekokonaisuuksien portfolio, josta yhden mallin toimeksiantaja valitsi toteutettavaksi. Hieman ristiriitainen tilanne seurasi siitä, että luonnostestien tulosten mukaan lukion tyttöjen enemmistö suosi historiallisen vaikutelman luovaa irtoasustekokonaisuutta vanhojentanssipukuna. Ompeleimon yrittäjyystoiminnan kannalta järkevää oli kuitenkin valita klassikkomalli, koska se sopii vanhojenpäivän rinnalla myös muihin juhlatilanteisiin.</p> <p>Projektin tavoitteellista kompromissia kuitenkin saavutettiin, sillä irtoasusteiden portfolio tarjoaa sekä historiallisia että tavallisen juhlevia malleja, joita voi somistaa monella eri tavalla. Portfoliosta asiakas (sekä vanhojentanssipukua etsivä että tavallisen juhlevaa pukua etsivä) voi löytää omansa. Projektin päätyttyä sain Johanna Paatolalta positiivista palautetta juhlapuvun asukokonaisuudesta ja portfolioista.</p>					
Asiasanat (avainsanat) Vanhojenpäivä, vanhojentanssipuku, puvun muunneltavuus, irtoasusteet, kriittinen realistinen evaluaatio					
Sivumäärä 49 s. + liitteet 13 s.	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 33%;">Kieli</td> <td style="width: 33%;">URN</td> </tr> <tr> <td>suomi</td> <td></td> </tr> </table>	Kieli	URN	suomi	
Kieli	URN				
suomi					
Huomautus (huomautukset liitteistä) Irtoasustemalliston portfolio on salainen.					
Ohjaavan opettajan nimi Ilona Kauppi Satu Kivimäki	Opinnäytetyön toimeksiantaja Ompeleimo Johanna Paatola				

DESCRIPTION

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences		Date of the bachelor's thesis 22.4.2010
Author(s) Maria Kohvakko	Degree programme and option Degree Programme in Design Fashion Design	
Name of the bachelor's thesis Only once in a lifetime. The process of designing and producing a dress and a collection of accessories for a senior ball.		
Abstract <p>The aim of the project was to design and produce a sample dress and a collection of separate pieces of clothing (accessories) for a senior ball. The dress and the collection were made for the dressmaker's shop "Johanna Paatola" in Jyväskylä. One of the essential characteristics of the ball dress was modifiability, which was achieved through the structures, the sewing order and the accessories. Accessories, in this case, were limited to separate shoulder straps and hems. A portfolio of the accessories was compiled as a part of this thesis and given to the use of the dressmaker's after the completion of the project.</p> <p>For describing the design and production process I chose the model of critical realistic evaluation by Anttila (2005), which I modified to fit the needs of my project. I also used qualitative research, interview of the client, quantitative test procedure and a sample test for 1st and 2nd grade high school students in support of the design process. Furthermore, I made picture collages of the photos collected during the project and used them to stimulate the thought-process. Lastly I used information and pictures from literature, newspapers and the Internet.</p> <p>As the result of the design process a portfolio with 20 pieces of clothing was created. Out of these the customer chose one sample to be produced. A slightly contradictory situation arose from the fact that according to the results of the sample test the majority of the students preferred the historical type of accessories, whereas for the dressmaker's shop it was a wiser business decision to choose the classical model, as it fits the purpose of both the senior ball, as well as other festive situations requiring a more formal dress.</p> <p>A compromise was found, however, as the portfolio contained both historical and classical models, which can be used in many different ways. From the models in the portfolio clients can find an option to fit their needs whether they are looking for a classical or a historical model. At the end of the project I received positive feedback from Johanna Paatola about both the dress and the portfolio.</p>		
Subject headings, (keywords) Senior ball, senior ball dress, accessories, modifiability of a dress, critical realistic evaluation		
Pages 49 pgs + appendix 13 pgs	Language Finnish	URN
Remarks, notes on appendices The portfolio is confidential.		
Tutor Ilona Kauppi Satu Kivimäki	Bachelor's thesis assigned by Dressmaker's shop "Johanna Paatola"	

SISÄLTÖ

1	JOHDANNOKSI.....	1
2	KRIITTISEN REALISTISEN EVALUAATION MALLI OPINNÄYTTEEN RAKENTEENA	2
3	VANHOJENPÄIVÄPUKUKOKONAISUUDEN SUUNNITTELU- JA VALMISTUSPROSESSI.....	11
3.1	Mielikuvista toimeksiantoon	11
3.2	Toimeksiannosta tuloksiin	13
3.2.1	Vanhojenpäivä on aina vain kerran elämässä	14
3.2.2	Juhlapuvun mallikappale ja sen muunneltavuus.....	17
3.2.3	Irtoasusteet juhlapuvun muuttujina.....	22
3.3	Luonnostesti ja sen tulokset.....	24
3.4	Irtoasustemalliston ideointi.....	30
3.5	Luonnosten karsinta.....	36
3.6	Mallikappaleen ja irtoasustekokonaisuuden valmistaminen.....	38
4	ARVIOINTI	46
5	POHDINTA	47
	LÄHTEET	50
	KUVALÄHTEET	52
	LIITTEET	

1 JOHDANNOKSI

Idea opinnäytetyöni aiheeksi lähti liikkeelle harjoitteluajana kesällä 2008. Silloin keskustelin nykyisen toimeksiantajani, Johanna Paatola -ompelimon omistajan, kanssa arkisesta työelämästä ja siitä, miten työskentelyn voisi tehdä helpommaksi kiireisissä olosuhteissa esimerkiksi, kun on samanaikaisesti suunniteltava ja valmistettava useita juhlapukuja. Kysymys on koskenut juhlapukuja mm. vanhojenpäivän tanssipukua, koska kuten Ylönen ja Häkkinen (2005, 197) toteavat ”juhlapukujen valmistuksessa käytettävät työtavat ovat arkivaatteiden työtapoja monimutkaisempia” ja siksi vaativampia. Ratkaisuna voisi olla ns. valmis juhlapuvun mallikappale, jonka ompelija pystyisi nopeasti muuttamaan eri vartaloille sopivaksi hyvin mietittyjen rakenteiden ja ompelujärjestyksen ansiosta. Valmiin mallikappaleen muunneltavuutta sekä eri asiakkaille sopivuutta voidaan lisätä myös irtoasustemalliston avulla.

Harjoittelun päätyttyä otin yhteyttä Johanna Paatola -ompelimon omistajaan ja esitin opinnäytetyöni idean. Paatola suostui olemaan toimeksiantajani. Opinnäytetyöni tavoitteeksi määriteltiin valmiin juhlapuvun mallikappaleen sekä irtoasustekokonaisuuden suunnittelu ja valmistus vanhojenpäivää varten. Tarkoituksena on myös laatia irtoasustemallistosta portfolio, jonka projektin loputtua jätän Johanna Paatola -ompelimoon.

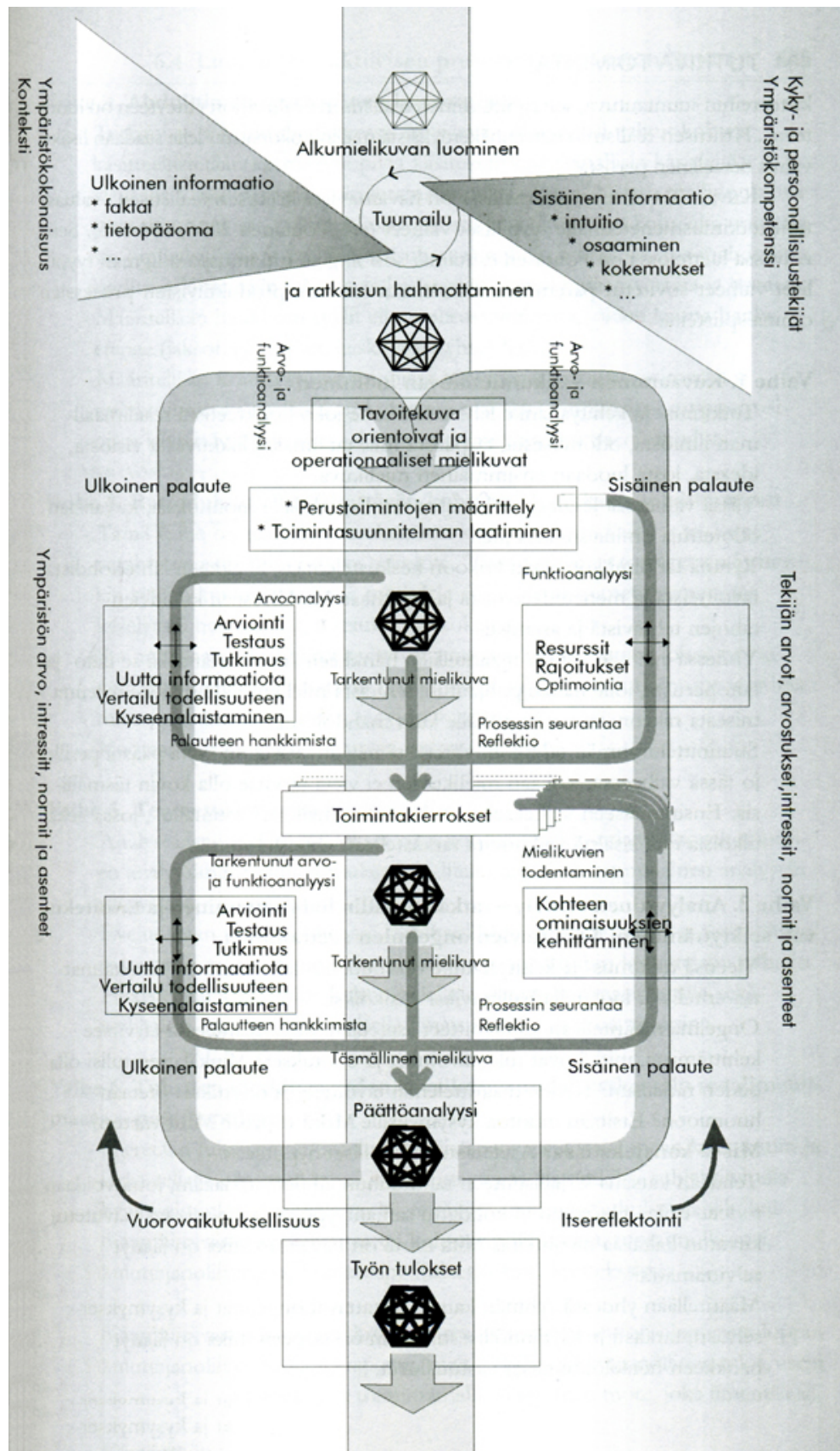
Projektia tukevana toimintamallina käytän Anttilan (2005) kriittisen realistisen evalu-aation mallia, jonka sovelletun version avulla kuvaan suunnittelu- sekä valmistuspro-
sessin etenemistä. Suunnitteluprosessin ohella perehdyn vanhojenpäivän juhla- sekä pukeutumisperinteeseen: pukukoodin ominaisuuksiin ja vaatimuksiin, jotka selvitän myös suorittamalla toimeksiantajani asiantuntijahaastattelun. Juhlapuvun valmiin mal-
likappaleen sekä irtoasustemalliston suunnittelen toimeksiantajan asiantuntijahaastat-
telun sekä kohderyhmän (lukion naispuoleisten opiskelijoiden) luonnostestin tulosten
perusteella. Tällä tavoin projektin tutkimus- ja testausmenetelminä käytän sekä kvali-
tatiivista (laadullista) että kvantitatiivista (määrällistä) tutkimusotetta.

2 KRIITTISEN REALISTISEN EVALUAATION MALLI OPINNÄYTTEEN RAKENTEENA

Tässä luvussa käsittelen Pirkko Anttilan (2005) kriittisen realistisen evaluaation mallia (kuvio 1) yleisesti sekä projektini kuvaajana. Luon mallista oman projektini tarpeita vastaavan sovelluksen. Anttilan (2005) mallin mukaan suunnittelu- ja valmistusprosessin voi jakaa 6 vaiheeseen: alkumielikuvan luomiseen ja tuumailuun, ratkaisun hahmottamiseen, teoreettiseen kuvaamiseen, retroduktioon, teoreettiseen kokamiseen ja viimeksi päättöanalyysiin.

Käytännön tasolla kriittistä realistista evaluaatiota on kehitetty ensisijaisesti sosiaalityön ja muiden inhimillisiä palveluja tuottavien alojen kehittämistyöhön (Anttila 2005, 451). Kuitenkin tätä mallia on käytetty erityyppisissä käytännöllistavoitteisissa kehittämishankkeissa – ei ainoastaan sosiaalista toimintaa käsittävissä (Anttila 2007, 87). Kriittinen realistinen evaluaatio soveltuu myös muotoiluun, koska muotoilun käytännön työn luonne on dynaaminen ja se käsittää kokonaisen sarjan keskenään kietoutuneita ajattelun ja työskentelyn prosesseja (Anttila 2005, 458). Oman projektini puitteissa käytän kriittisen realistisen evaluaation mallia suunnittelu- ja valmistusprosessin kuvaajana. Sillä tämä malli soveltuu esimerkiksi sellaisenkin hankkeen tutkivaan toimintaan, jossa yksittäinen suunnittelija tai valmistaja ryhtyy tilaustyöhön asiakkaalleen arvioiden itse ja mahdollisesti asiakkaan kanssa vaihe vaiheelta työnsä onnistumista tarkastellakseen kokonaisuuden onnistumista ennen työn lopullista luovuttamista (Anttila 2007, 89).

Seuraavana esitetty prosessin mallinnus (kuvio 1) on aikaisemmin kehitetty 1990-luvulla ja sitä on sovellettu hankesuuntautuneen toimintatutkimuksen mallina (Anttila 1993, 1996, 2000). Malli suuntautuu enemmän luovien ja esittävien kulttuurialojen ammatinharjoittamisen käytännöllisiin tavoitteisiin ja niiden kriteereihin. (Anttila 2005, 462 - 463.)

KUVIO 1. Kriittisen realistisen evaluaation prosessi (Anttila 2005, 463)

Tutkimuskohteita voivat olla esimerkiksi suunnittelussa ja muotoilussa tehtävien pää-
tösten rakenne, jonkin teknisen ratkaisun toimivuus, erilaisten artefaktien käyttötärve,

käytettävyyteen liittyvät tekijät jne. (Anttila 2005, 450). Tutkimusta tehdään nimenomaan tiettyä projektia varten, jolloin sillä on tietty rajattu tavoitteensa ja jonka tulosten pitää olla kohtuullisen välittömästi hyödynnettävissä (Anttila 2007, 84). Tämän projektin tavoitteena on suunnitella ja valmistaa usealla eri tavalla muunneltava vanhojenpäivän juhlapuku. Suunnitteluprosessia tukevan testausmenettelyn (luonnostestin) nimenomaan tätä projektia varten laadin I - II vuoden lukion opiskelijoille, joten tutkimustulokset voivat olla vielä ensi vuonnakin hyödynnettävissä. Kuitenkin Anttilan mukaan (2005, 457) on havaittu, että testausmenettelyt tarjoavat loppujen lopuksi vain vähän hyötyä kohteiden myöhempään sisällölliseen kehittämiseen. Ellei sisältöjä – substanssia – voida pitää täsmällisesti samanlaatuisina, kokeiden ja testin toistaminen samanlaisina uusissa olosuhteissa on mahdotonta. Anttilan mukaan (2005, 456) menetelmällisesti realistinen evaluaatio ei ole sen enempää määrällistä kuin laadullistakaan, vaan asettuu omaksi prosesseja analysoitavaksi menetelmälliseksi strategiakseen.

Ajallisesti arviointia voi tapahtua ennen suunniteltua interventiota, sen aikana tai jälkeenpäin. Toiminnan aikana tapahtuva arviointi on prosessiarviointia, joka voi kohdistua organisaatiossa, työn toteuttamisessa tai asiakkaissa tapahtuviin muutoksiin. Kaikki, joka jollakin tavalla vaikuttaa tutkimusprosessiin, on todenmukaista ja todellista, esimerkiksi mielikuvat, uskomukset tai tieto. Arvioinnin/evaluoinnin ja tutkimuksen yhteys on siinä, että laadukas arviointi vaatii aina harkittua tutkimusasetelmaa, aineiston keräämistä, analyysia ja tulkintaa. (Anttila 2005, 451, 454.) Ratkaisut tapahtuvat ensisijaisesti tekijän omina päätöksinä, tosin usein tilaajan mielipidettä kuullen (Anttila 2007, 102). Projektini puitteissa arviointiin liittyi toimeksiantajani antama palaute joka palaverin aikana sekä toimeksiantajan ja tekijän yhtenäinen suunnittelutulosten evaluointi, jonka kautta pääsimme meille molemmille sopiviin päätöksiin ja ratkaisuihin.

Kriittisen realistisen evaluaation olennaisin lopputuotos on todellinen käytännöllinen tulos, jonkin organisaation parantunut toimintamalli tai fyysinen tuote, joka ilmentää sille asetettuja päämääriä parhaalla mahdollisella tavalla. Tutkimus- ja kehityshanke lähtee aina liikkeelle reaali maailman konkreettisesta tarpeesta, ideasta tms., josta luodaan ensimmäinen mielikuva. (Anttila 2005, 464, 465 - 466.) Idea opinnäytetyöni aiheesta lähti liikkeelle harjoitteluaikana kesällä 2008. Helposti muunneltava valmis

juhlapuvun mallikappale ja irtoasustemallisto ovat ratkaisuna ateljeen kiireisiissä olosuhteissa. Mutta minkälainen on se mallikappale? Mitkä vaatimukset asetetaan juhlapukeutumiseen ja mm. vanhojenpäivän juhlapuvulle? Mikä on paras asuste, jota voi kehittää mallistoksi?

Mallin laadinnassa avainkysymykset ovat: mikä toimii, ketä varten ja missä kontekstissa (Anttila 2005, 461). Mallissa kuvataan selkeästi sekä suunnitteluprosessin kulkua että tekijän läpikäymää ajatustyötä. Mallissa esitetään ”ulkopuolisen” persoonan, esimerkiksi toimeksiantajan kuten tässä projektissa, vaikutuksia tuotteisiin sekä myös suunnittelijan omaa ajatusta tuotteisiin ja saamiinsa virikkeisiin. Kerättävä aineisto muodostuu ulkoisesta informaatiosta, esimerkiksi faktatiedosta, ja sisäisestä informaatiosta, suunnittelijan henkilökohtaisesta tiedosta. Kokemukset ja tietoisuus ovat tärkeitä tekijöitä ratkaisujen luovuuden saamisessa toimimaan asetettua ongelmaa nähdessä (Koskennurmi-Sivonen 1998, 71). Suunnittelua aloitetaan ongelman täsmentämisellä sekä informaation keräämisellä. Suunnittelija muodostaa tulevasta ratkaisusta alkumielikuvan, jonka hahmottamisen jälkeen mielikuva ja tiedon tarve tarkentuvat. Suunnitteluprosessin aikana etsitään ratkaisuja esille tulleeseen ongelmaan. Suunnittelijan konkretisoitunutta ongelman ratkaisua testataan ja pohditaan. Suunnitteluprosessin aikana tekijä käy useita toimintoja läpi toistuvalla tavalla. Jokaisen syklin aikana suoritetaan vertailu todellisuuteen ja verrataan sitä edelliseen sykliin. (Anttila 2005, 461.) Projektin aikana jokaisessa tapaamisessa toimeksiantajani kanssa arvioimme suunnittelu- ja valmistusprosessin tulokset ja vertasimme niitä todellisuuteen. Näin ollen projektin tavoitekuva tarkentui ja kehittyi koko ajan.

Anttilan mukaan (2005, 451) tutkimus- ja kehityshankkeeseen ryhtyvällä on oltava sekä riittävä kiinnostus että tarpeeksi sellaisia luovia haasteita, jotka kantavat koko hankkeen läpi, jos hän vastaa samanaikaisesti sekä luovasta suunnittelusta että tutkimuksesta. Vastuu hankkeen etenemisessä on suuri. Kohteen ja päämäärien valinnassa kannattaa tuoda esille riittävästi henkilökohtaisia arvoja. On selvää ettei kukaan ole yksinään sosiaalisessa ympäristössä ja siksi yhden kiinnostuksen saattavat jakaa monet muutkin. Suunnitellessani vanhojenpäivän tanssipukua käytin hyväkseni omaa mielikuvitustani ja henkilökohtaisia mieltymyksiäni, kuitenkin pidin tärkeinä toimeksiantajani ja projektin kohderyhmän toiveita. Molempien osapuolien toiveita pyrin toteuttamaan ottamalla ne huomioon suunnitteluprosessin aikana.

Alkumielikuvan luominen

Tutkimus- ja kehityshanke lähtee liikkeelle joko konkreettisesta reaali maailman ilmiöstä, odotuksesta, tarpeesta tai ilmassa liikkuvasta visiosta, ideasta, josta luodaan ensimmäinen mielikuva (Anttila 2005, 464). Alkumielikuvan luominen on Realistisen evaluaation ensimmäinen vaihe. Tässä vaiheessa kerätään kuvamateriaalia, tehdään alkuluonnoksia ja kuvaillaan hankkeesta odotettuja ominaisuuksia. Sen jälkeen ryhmä tai tiimi kokoontuu keskustelemaan hankkeen lähtökohdista, tavoitteista ja menettelytavoista. Samalla sovitaan hankkeeseen osallistuvien tahojen tehtävistä ja vastuualueista, määritellään hankkeen arvotaustat sekä tieto- ja taitoperusta. Vaikkei silloin mielikuvien tarvitsekaan olla kovin täsmällisiä, on syytä päästä perille tiimin yhteisistä näkemyksistä jo tässä vaiheessa.

Ensimmäiseen vaiheeseen Anttilan (2005, 464) mallin mukaan kuuluu myös ”tuumailu”, jossa sekä ulkoisia että sisäisiä vaikutteita tarkastellaan yhteisin voimin. Ennen hankkeeseen ryhtymistä selvitetään projektin sidostahojen, esimerkiksi toimeksiantajan, projektin kohderyhmän ja itse suunnittelijan näkemykset, arvot jne., jotta saadaan riittävä yleiskuva hankkeen taustatekijöistä. Oman projektin puitteissa alkumielikuvan luominen -vaiheessa käsitykseni projektin aiheesta ja tulevista tehtävistä oli suhteellisen selkeä jo ennen tuumailuvaihetta, joka tapahtui ensimmäisen palaverin aikana. Keräsin kuvia aikakauslehdistä, luin blogeja Internetistä, tein nopeita alkuluonnoksia. Siinä vaiheessa olin jopa melkein varma siitä, että haluan tutkia vanhojenpäivän juhlaperinteeseen liittyvä pukeutumista. Ennen tapaamista Paatolan kanssa laadin varmuuden varaksi vanhojenpäivänpukua koskevan haastattelulomakkeen (liite1).

Tuumailuvaihe oli produktiivinen ja toi aika paljon informaatiota sekä tarkensi projektini tavoitteet. Sen tuloksena oli selkeä tavoitekuva. Projektin kohderyhmäksi määräsimme II vuoden lukiolaiset tytöt.

Ratkaisun hahmottaminen

Anttilan mallin toisessa vaiheessa tapahtuu tutkimus- ja kehityshankkeen kokonaisuuden erittely ja luokittelu yksiköiksi, jolloin määritellään ongelma ja asetetaan tavoit-

teet. Silloin tapahtuu myös tarvittavan teoreettisen ja käytännöllisen tiedon sekä hanketta koskevan informaation kokoaminen. Asetetaan ja täsmennetään hankkeen keskeiset kysymykset: mikä tarvitsee kehittämistä, minkälaisen tulisi olla uuden ratkaisun, mitkä ovat tulostavoitteet ja odotukset, kenen määrittelemät tavoitteet ja odotukset otetaan huomioon, mihin kontekstiin ja tilanteeseen hanke liittyy. Yhdessä tiimin kanssa etsitään muotoa kysymyksille mikä toimii, mitä ja ketä varten, missä kontekstissa. Määritellään testattavat ongelmat ja kysymykset sekä myös hankkeen henkilökohtaiset vastualueet. Etsitään ratkaisut, joilla tavoitteisiin voi päästä. Samassa vaiheessa tehdään katsaus kirjallisuuteen tai muuhun lähdemateriaaliin. Informaation saadaan esimerkiksi aikaisemmista tutkimuksista tai muiden asiantuntijoiden kokemuksista. (Anttila 2005, 464.) Haastatteleamalla toimeksiantajaani sain tietoja vanhojenpäivästä ja siihen liittyvästä seremoniaalisesta pukeutumisesta. Tässä vaiheessa selvitetään myös ”onko aikaisemmin kohdattu samantyyppisiä ongelmia tai saavutettu kuvattua kaltaisia tavoitteita? Mitä niistä on havaittu? Mikä on jäänyt selvittämättä?” (Anttila, 2007, 92).

Ensimmäinen palaveri toimeksiantajani kanssa oli aika produktiivinen. Meidän yhteisen tuumailun tuloksena oli ratkaisun hahmottaminen. Näin ollen soveltamassani mallissa tuumailu ja ratkaisun hahmottaminen kuuluvat samaan vaiheeseen. Tuumailuprosessi ja ratkaisun hahmottaminen tapahtuivat toinen toisensa jälkeen, taukoamatta ja toisiinsa sulaen.

Teoreettinen kuvaaminen

Tutkimus- ja kehityshankkeen teoreettisen kuvaamisen -vaiheessa erityisesti tutkittaviksi valitut kohteet käsitteellistetään käyttäen sopivia käsitekehyksiä (sanallisia käsitteitä, visuaalisia mallinnuksia, toimintamallinnuksia tms.). Näissä mallinuksissa kuvataan tutkimuskohteelta odotettavia ominaisuuksia ja myös suhteita muihin projektin tekijöihin. Määritellään hankkeen syklit eli ne perustoiminnot, joiden kautta hanke etenee (jaksot, ajoitukset, keskinäiset yhteydet), kriittisessä arvioinnissa käytettävät kriteerit sekä muut palautteen saamisen muodot. Luodaan suunnitelma ongelmien käytännöllistä ratkaisua varten. (Anttila 2005, 465; 2007, 93.) Projektini teoreettinen vaihe oli itsenäistä työskentelyä. Sen aikana etsiskelin sopivaa, projektia kuvaavaa teoreettista mallia ja mietin mahdollisia tutkimusmenetelmiä, esimerkiksi kyselyä lukio-

laisille, myöhemmin luonnostestiä. Samalla mietin projektin perustoimintoja ja tutkin aihetta lukemalla lisää lähdemateriaalia. Poimin mm. vanhojentansseja, yleistä juhlapukeutumista ja asustamista käsiteltävää sekä kuvaavaa materiaalia kirjoista, lehdistä ja Internetistä. Hyödynsin myös haastattelun aikana toimeksiantajaltani saamia tietoja.

Retroduktio

Retroduktion eli kehitettävän kohteen olemuksen selvittämisvaiheessa tapahtuu varsinaisen tutkiva toiminta. Silloin toteutetaan erilaiset toimet: kyselyt ja haastattelut, testaukset ja kokeilut. Suunnitellaan sykleittäin tapahtuvat prosessit ja olosuhteet. Selvitetään ne erityiset seikat, joita tutkimusprosessissa tulee toteuttaa tavoitteiden saavuttamiseksi. Kootaan analyysiin tarvittava tutkimusaineisto. (Anttila 2005, 465.) Soveltamassani mallissa (kuvio 2) tämä vaihe vastaa Anttilan (2005) mallin retroduktion -vaiheessa suorittamaa tutkimustoimintaa. Kehitettävän kohteen – valmiin mallikappaleen – ”olemuksen” ja ominaisuudet selvitettiin toisessa palaverissa, joka kuuluu tähän vaiheeseen. Keräämistä kuvamateriaaleista laadin ideakollaasit, joiden perustella piirsin irtoasusteiden alkuluonnoksia. Seuraavina projektin vaiheina olivat syklisesti tapahtuvat toimintakerrokset, joiden kautta mielikuva toteuttamasta asukokonaisuudesta tarkentui.

Teoreettinen kokoaminen

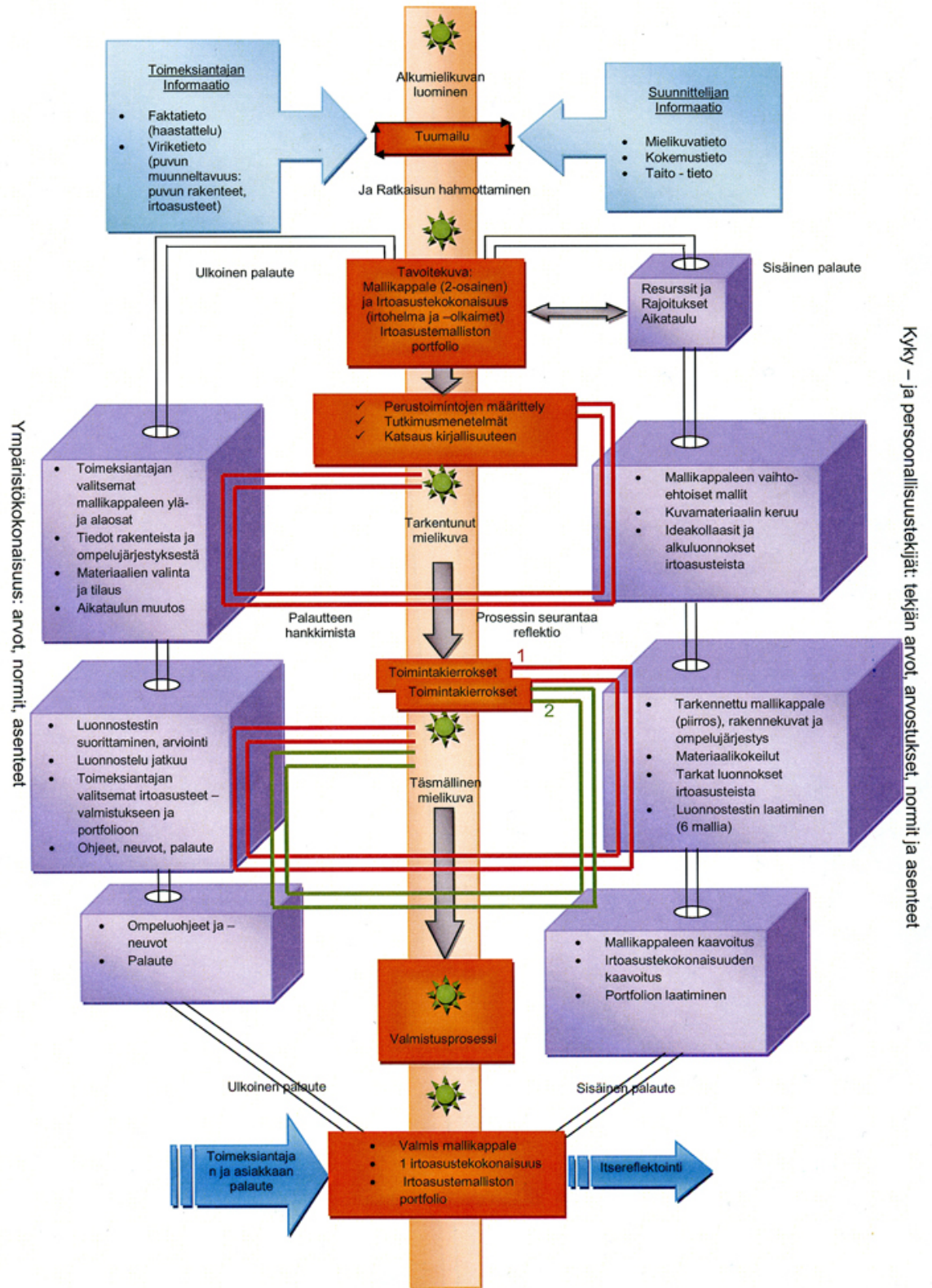
Viides vaihe Anttilan (2005) mallissa on teoreettinen kokoaminen -vaihe. Tässä vaiheessa analysoidaan tutkimustulokset ja valitaan tarkoituksenmukainen analyysin syvyystaso. Evaluoidaan tulokset yhdessä ryhmän kanssa ja tarkistetaan vastaavuus reaallimaailman havaintoihin ja asetettuihin tavoitteisiin nähden. (Anttila 2005, 465.) Arviointi kohdistuu joko kehittämishankkeeseen kokonaisuutena tai sen osavaiheisiin. Formatiivisen, vaiheittaisen arvioinnin kohde – kehittämisprojekti – voi olla kertaluonteinen tai jopa ainutlaatuinen eikä saatuja tuloksia ole välttämättä tarvetta yleistää, mutta on hyödyksi, jos ne ovat siirrettävissä ja hyödynnettävissä muihinkin hankkeisiin. Siksi osavaiheittenkin tarkastelu voi olla hyödyllistä paitsi sisäisen, myös ulkoisesti havaittavissa olevan onnistumisen vuoksi. (Anttila 2007, 85.)

Tässä vaiheessa voi tapahtua muutama toimintakierros, jolloin pelkistetään aikaan saatu tulos sekä verbaalisti että alalle ominaisella ilmaisutavalla: raportteihin, postereihin, portfolioihin ja muihin julkaisuihin. (Anttila 2007, 98.) Projektini teoreettisen kokoamisen -vaiheessa tapahtui kaksi toimintakierrosta, joiden aikana analysoitiin tutkimustuloksia ja tarkenettiin tavoitekuva. Ensimmäisen kierroksen aikana suunnitteluprosessia jatkaen tein materiaalikokeilut testaamaan kankaiden sopivuutta suunnittelemiin rakenteisiin ja huolittelutapoihin. Arvioiden tuloksia jatkoin irtoasustekokonaisuuksien luonnoksien työstämistä, näin ollen kokoamalla tuleviin analyysihin, mm. luonnostettiin, tutkimusaineistoa. Sen jälkeen suoritin luonnostestin lukiossa, arvioin sen tulokset, joiden pohjalla jatkoin luonnostelua. Toisessa toimintakierroksessa laadin toimeksiantajan valitsemista luonnoksista irtoasustemalliston portfolion, jonka jätin Johanna Paatola -ompelimoon.

Päätösanalyysi

Toiminnan lopussa suoritetaan summatiivinen arviointi, jossa tarkastellaan toiminnan lopussa toteutuneita ja saavutettuja tuloksia. Sitä sanotaan myös kokoavaksi päätösarvioinniksi. Päätösanalyysi eli tulosten merkitsevyyden ja vaikuttavuuden tarkastelu reaali maailmassa on Anttilan (2005) mallissa viimeinen vaihe. Sen aikana ”tarkastellaan kehittämishankkeen keskeisimpien tavoitteiden toteutumista. Arvioidaan kokonaisuutta esimerkiksi sen vaikuttavuuden, tehokkuuden, hyödynnettävyyden, taloudellisuuden, sille asetettujen laatu kriteerien tai kestävyys näkökulmista”. (Anttila 2007, 98.) Valmistusprosessin päätyttyä siirryin suoraan toimeksiantajan ja asiakkaan antamaan palautteen saantiin sekä myös itsereflektointiin, joiden avulla pyrin arvioimaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista kuten esimerkiksi tuotoksen hyödynnettävyyttä.

Asiantuntija rakentaa yleensä projektinsa kuvaavan mallin niin, että hän voi sen avulla suunnata kehittämishankkeen toivottuun suuntaan ja tarvittaessa myös muuttaa sitä. Seuraavaksi esitän oman sovellukseni Anttilan (2005) kriittisen realistisen evaluaation mallissa (kuvio 2). Kaikki projektin vaiheet tapahtuivat joko yksilötasolla, toimeksiantajan kanssa tai kohderyhmän piirissä (luonnostesti lukiossa).

KUVIO 2. Kriittisen realistisen evaluaation mallin (Anttila 2005) sovellus (Kohvakko 2009)

3 VANHOJENPÄIVÄPUKUKOKONAISUUDEN SUUNNITTELU- JA VALMISTUSPROSESSI

3.1 Mielikuvista toimeksiantoon

Ensimmäinen vaihe soveltamassani mallissa (kuvio 2) on alkumielikuvan luominen. Kehittämisidean muunneltavasta juhramekosta ja irtoasusteista sain harjoitteluni (2008) aikana keskustellessa toimeksiantajani kanssa. Mahdollista opinnäytetyön aiheetta miettien keräsin ”varalle” juhlapukeutumiseen liittyvää kuvamateriaalia lehdistä ja Internetistä, luin blogeja, tein alkuluonnoksia tanssimekoista ja irtoasusteista, koska itse asiassa olen hyvin kiinnostunut juhlapukeutumisesta ja asustamisesta. Vuoden kuluttua kypsyneenä ryhtymään opinnäytetyöni puitteissa suoritettavan projektin toteuttamiseen soitin harjoittelunohjaajalle. Hän muisti asian ja suostui olla projektin toimeksiantajana. Sovittiin hänen kanssa ensimmäisestä tapaamisesta lokakuun alussa. Valmistuessani siihen laadin myös vanhojenpäivää koskevan haastattelulomakkeen (liite 1), koska alun perin halusin tutkailla nimenomaan tätä, yleisestä juhlapukeutumisesta erottuvaa aiheetta. Soveltamani mallin mukaan (kuvio 2) alkumielikuvan luomisen vaihe on ensimmäinen ja itsenäinen vaihe. Sillä siirrettyäni seuraavaan tuumailu -vaiheeseen, jolloin tapahtui ensimmäinen palaveri toimeksiantajani kanssa, minulla oli jo käsitys projektin mahdollisesta aiheesta ja laajuudesta, vaikka tavoitteet ja toimintamenetelmät olivatkin vielä epätasällisiä. Ensimmäisessä palaverissa toimeksiantajani kanssa keskustelimme kuitenkin projektin kohderyhmästä ja siitä kannattaako supistaa yleistä juhlapukeutumista koskevan aiheen vanhojenpäivän tanssipukua käsitteleväksi aiheeksi. Projektin kohderyhmäksi määriteltiin alussa keski-ikäinen nainen, myöhemmin päädyimme valitsemaan kohderyhmäksemme 17 - 18-vuotiaat lukiolaiset tytöt. Sillä projektini juhlapuvulle asettamien vaatimuksien ansiosta aikuistuneetkin lukiolaiset voivat käyttää asukokonaisuutta tulevaisuudessa.

Kvalitatiivisena tutkimusmenetelmänä haastattelu määritellään tutkijan ja vastaajan väliseksi keskusteluksi (Anttila 1998, 230). Juuri sellaisessa vapaassa keskustelun muodossa olen pitänytkin toimeksiantajani asiantuntijahaastattelun. Asiantuntijahaastattelu (elite interviewing) on erikoistapaus, jossa haastateltavat ovat erityisesti valittuja tutkittavaa ilmiötä silmällä pitäen (Anttila 2005, 198). Paatola on oman alansa koulutettu asiantuntija ja ompelimon omistaja. Haastattelun aikana olen saanut käsityksen

toimeksiantajani kokemuksista, havainnoista, mielipiteistä, tunteista sekä ammatillisista tiedoista vanhojenpäivän juhlaperinnettä ja -pukeutumista kohtaan. Asiantuntija-haastattelu (liite 1) oli puolistrukturoitu eli jotkut kysymykset olivat valmiita, jotkut syntyivät keskustelun aikana.

Toimeksiantajani (Paatola 2009) mielestä suomalaiset naisasiakkaat voidaan jakaa useasti kahteen ryhmään: urheilutyttö ja romanttisempi tyttö. Toinen pitää koruttomista pelkistetyistä puvuista, toinen käyttää koruja, asusteita ja valitsee romanttiseen tyyliin kuuluvat seikat kuten röyhelöt, rusetit, kirjonnat, pitsit jne. Tehtävänäni on siis tehdä juhlapuvusta näille molemmille naistyypeille sopiva. Tämän voi toteuttaa irtotasusteiden avulla. Ensimmäisen palaverin aikana Paatola katsoi luonnoksia asustemalleista. Ideoita asustemalleista oli paljon: olkaimia, viittoja, irtokauluksia, irtotaskuja jne. Irtoasusteiden valikoiman tarjoama suunnittelun ”suuntautumisalue” oli niin laaja, että se voisi huomattavasti vaikeuttaa ja jopa sekoittaa suunnitteluprosessia ja tätä kautta pitkittää koko projektia. Siitä syystä päätimme rajata asustevalikoiman vain irto-olkaimien ja irtohelmien suunnittelulla.

Nykyään kun ihminen ajattelee enemmän käytännöllisyyttä ja säästäväisyyttä, juhlapuku pitääkin suunnitella niin, että sen voisi myös helposti pienentää, suurentaa tai lyhentää arkisempaa tilaisuutta varten. Siksi oli mietittävä lisäksi puvun muunneltavuus eli sen rakenteet ja ompelujärjestys sekä irtoasusteet, joiden avulla voi myös muuttaa pukua aivan toisenlaiseksi ja eri tilanteisiin sopivaksi. Tanssimekkojen luonnoksia katsoen Paatola totesi, että mallikappaleen tulee olla kaksiosainen. Hänen mielestään se on käytännöllinen ja viime aikana enemmän kysytty malli. Kaksiosaisia malleja ei minun luonnoksissa ollut, siksi mallikappaleen vaihtoehtoisia kaksiosaisia malleja tuli vielä piirtää. Tässä vaiheessa selvänä oli se, että minun on suunniteltava vanhojen puvun kaksiosainen mallikappale sekä irto-olkaimista ja -helmasta koostuva asustemallisto.

Onnistuvassa kehittämishankkeessa on mukana myös tekijöiden – osaavien - ammattilaisten sisäistä tietoa, tekijän tietoa, hiljaista tietoa jne. (Anttila 2007, 93). Suunnittelijan sisäiseen informaatioon soveltamani mallin (kuvio 2) mukaan kuuluvat: mielikuvatieto, kokemustieto sekä taito-tieto, jotka täydentyivät prosessin edetessä ja joiden perustella suoritin sisäistä palautetta. Mielikuvatieto kostuu mahdollisista hankkeen

suunnitteluun vaikuttavista tekijöistä kuten kehittämishankkeen tarpeesta, käytöstä, toteuttamistekniikasta sekä tehdyistä havainnoista. Kokemustiedolla tarkoitan vastauksia kysymyksiin: mikä toimii, ketä varten ja missä kontekstissa. Kokemustietoa hallitsen teoriassa, mutta käytännössä – en. Ulkomaalaisena vanhojenpäivä on minulle aivan vieras juhlaperinne, vaikka voin hyvinkin helposti kuvitella tanssiaiset ja niihin valmistautumiset saamieni tietojen mukaan. Varsinaisen kokemuksen puutetta en pidä tämän projektin heikkoutena vaan ajattelen edustavani toisen kulttuurin määrittämiä arvoja ja normeja. Myös realistisen evaluaation mallissa huomiota kiinnitetään siihen, että ”tekijän – ammattilaisen – omat arvot, arvostukset ja asenteet sekä hänen maailmankuvassaan vallitsevat normit saattavat poiketa suurestikin sidostahojen arvoista ja arvostuksista” (Anttila 2007, 91). Hiljainen tieto perustuu kokemuksiin ja kumuloituu jatkuvasti (Nuutinen 2004, 119). Taito-tieto-käsite kattaa kaiken sellaisen, missä on kysymys taitosuorituksen liittymisestä tarvittavaan tietoon. Taitoa ei ainakaan helposti hankita kirjoista lukemalla, mutta sen voi oppia toisen henkilön taitavaa suoritusta seuraten. (Anttila 1996, 58.) Taito-tietoihin kuuluvat ammattialani edellyttämät, koulusta ja muista vastaavista hankkeista saamat tiedot ja osaamiset.

Tuumailuvaiheessa sain fakta- sekä viriketiedot toimeksiantajalta ja vertailin ne omiin sisäisiin tietoihini. Viriketietona oli mallikappaleen muunneltavuus, joka piti saavuttaa sekä rakenteiden ja ompelujärjestysten että irtoasustemalliston kautta. Kehittämisisäisiä tuumailujen etsiskelimme yhdessä toimeksiantajani kanssa ratkaisuja. Ratkaisu hahmotui, kun rajasimme tutkimukseni aiheen ja määrittelimme sen tulostavoitteet, rajoitteet ja resurssit. Kun suunnitteluprosessin tavoitekuva – valmiin mallikappaleen kaksiosainen malli ja irtoasusteiden rajaaminen irto-olkaimiin ja irtohelmaan – tulivat selviksi, olen siirtynyt seuraavaan vaiheeseen, projektini teoreettisen pohjan etsimiseen.

3.2 Toimeksiannosta tuloksiin

Teoreettisen kuvaamisen vaiheessa tapahtuu teoreettisen taustan etsimistä projektia varten. Tämä vaihe oli itsenäistä työskentelyä: projektin tavoitteiden ja tutkimuskohdeelta odotettavien ominaisuuksien konkretisoitumista sekä arvioinnissa käytettävien kriteerien määrittelyä. Vastasin mm. kysymyksiin: mikä tarvitsee kehittämistä, kenen määrittelemät tavoitteet ja odotukset otetaan huomioon (toimeksiantaja, asiakas) jne. Projektin tulostavoitteeksi konkretisoitin käytettävyyden sekä muunneltavuuden kannal-

ta loppuun mietitty mallikappale ja irtoasustemallisto. Ainakin siinä vaiheessa ajattelin suunnitella ja valmistaa ensin mallikappaleen ja sitten irtoasustekokonaisuuden. Tärkeinä pidin projektin aikana tapahtuvia arviointitilaisuuksia ja palautteita. Suunnittelun arvioinnissa otin huomioon ensisijaisesti toimeksiantajan tavoitteet, odotukset ja mieltymykset, joihin voivat toki vaikuttaa suunnittelijan oma mielipide sekä projektin kohderyhmän mieltymykset.

Tutkimusmenetelmäksi, jonka avulla on mahdollista suorittaa arviointia, alussa aion tehdä kyselyn lukiolaisille tytöille, mutta myöhemmin korvasin kyselyn luonnostestillä. Lisäksi tein myös katsauksen kirjallisuuteen ja lähdemateriaaliin. Koetin selvittää, onko aikaisemmin kohdattu tai tutkittu samantyyppisiä ”ongelmia” ja miten ne on ratkaistu. Yleisestä juhlapukeutumisesta, -asustamisesta ja -etiketistä löysin paljon kuvallista materiaalia sekä jonkin verran kirjallisia ja Internet-lähteitä. Vanhojenpäivän tapahtumasta kertovia julkaisuja oli myös saatavilla, esimerkiksi Pakarisen pro gradu tutkielma, jossa tekijä tutkii oppilaiden kokemuksia vanhojenpäivästä ja siihen valmistautumisesta oppilaiden tekemien ainekirjoitusten pohjalta avaamalla aihetta II vuoden lukiolaisten näkökulmasta. Mitä koskee valitsemaani aihetta – valmiita mallikappaleita tai irtoasustemallistoa – niitä käsiteltäviä tutkimuksia teoreettisen kuvaamisen vaiheessa en löytänyt yhtään. Myöhemmin törmäsin vuoden 2009 joulukuun opinnäytetyöhön: Päivä prinsessana. Turkissomisteinen tanssipuku vanhojenpäivänä. Saarisen työssä oli suunniteltu ja valmistettu tanssipuku ja siihen sopivat irrotettavat turkisasusteet sekä perehdytty syvällisesti vanhojenpäivän juhlaaperinteeseen. Työssään Saarinen (2009) käyttää hyväkseen asiantuntijahaastatteluista, mm. eräältä juhlapukuliikkeen omistajalta ja vanhojentanssiperinnettä tutkivalta Jere Jäppiseltä, saamiaan tietoja. Tässä vaiheessa syvennyin myös Paatolan antamaan informaatioon, etenkin viriketietoon – juhlapuvun muunneltavuuteen.

3.2.1 Vanhojenpäivä on aina vain kerran elämässä

Abiturienttien poisotkimisen ja penkinpajajaisten jälkeen lukion valta vaihtuu, ja koulu saa uudet ”vanhat”. Vanhojenpäivä on initiaatoriitti eli siirtymäriitti, jota vietetään vallan vaihdon kunniaksi. Vanhojenpäivän tarkkaa syntynyttä ei ole pystytty selvittämään (Keskitalo 2008). Oletetaan, että traditio on alkanut eräissä Helsingin suurimmissa kouluissa jo 1940-luvulla, mutta varsinaisesti sen ajatellaan alkaneen ja

levinneen ympäri Suomea 1960 - 1980-luvuilla. Alun perin perinteeseen kuului vanhojen pukeutuminen lapsiksi penkinpainajaispäivänä ja tätä seuraavana vanhojenpäivänä pukeuduttiin ”vanhoihin vaatteisiin, mutta ne eivät olleet juhlapukuja, vaan isoäidin ja isoisän ullakolta löydettyjä tavallisia vaatteita” (Alsta 1991, 11) – pääasia oli siis näyttää vanhalta ja rumalta! 70–80-luvuilla pukeutumisen lisäksi mukaan perinteeseen tulivat tanssiaiset. Esikuvana tanssiaisille pidetään amerikkalaisia Prom-tanssiaisia, ”jotka ovat tulleet tutuiksi elokuvien, television sekä vaihto-oppilaiden välityksellä” (Saarinen 2009, 6).

”Vanhojen” juhlan kohokohta on tietenkin vanhojen tanssien esitys. Tanssien harjoitukset aloitetaan hyvissä ajoin (Alsta 1991, 10). Nykyisin vanhojen tanssiaiset ovat ennen kaikkea pukujuhla. Ruohosen (2001, 165) mukaan pukeutumista voi tutkia kolmella eri tavalla: kulutus-, kulttuuri- ja esteettis-sosiaalisella ulottuvuudella. Esteettis-sosiaalisessa orientaatioissa korostuvat omien parhaiden puolien esille tuominen, viehätysvoiman ja itseluottamuksen lisääminen ja oman persoonallisuuden korostaminen. Siihen liittyy myös halua herättää huomiota ja tuoda esille aatteitaan ja arvostuksiaan pukeutumisen avulla. Vanhojenpäivänä pukeutumisella tuodaan esille sekä korostetaan naisellisuutta ja miehekkyyttä.

Käyttäytymisessä sekä pukeutumisessakin vanhojenpäivää leimaa arvokkuus. Perinteisesti poikien asusteena vanhojen tansseissa oli frakki ja tytöt pukeutuivat vanhanaikaiseen pitkään iltapukuun. Aikaisemmin tytöt pystyivät ”jopa itse luomaan vanhan kaavan mukaisia juhlapukimia” (Soila, Kangas & Niiranen 1986, 10), ”esimerkiksi juuri tähän tarkoitukseen järjestetyillä ompelukursseilla, mutta nämä oppilaat olivat yleensä pieni vähemmistö” (Alsta 1991, 10). Pakarinen (2004, 39) toteaa, että hänen omissa vanhojen tanssiaisissa vuonna 1991 tytöt esiintyivät vielä vanhanaikaisissa ja ”vanhan näköisissä” puvuissa. Nykyään voidaan vuokrata upeita epookkipukuja muun muassa pukuvuokraamoista ja teattereiden pukuvuokraamoista. Harmillista kuitenkin on se, että tytöt yhä harvemmin valitsevat tanssiaispuvuksi vanhanaikaisen mallin, kuten alun perin pukuperinteeseen on kuulunut. ”Pukuvuokraamoissa vanhojen perinteen muuttaminen on näkynyt selvästi... kukaan ei halua enää pukeutua vanhan ajan vaatteisiin” (Karuvuori 2001). Keskitalon mukaan (2008) tanssiaispuvut ovat kokeneet täydellisen muutoksen vanhoista vaatteista iltapukuihin. Vanhat vaatteet ovat vaihtuneet pukuloistoon, jossa satiini, silkki, tafti ja monet muut juhlat materiaalit loistavat. Syynä on

se, että vanhojen tansseihin on saatu mallia Yhdysvaltojen high schoolin päättäjätanssiaisista (Seljavaara & Kärjä 2005, 252), jolloin tytöt pukeutuvat uudenaikaisiin iltapukuihin. Nykyään tytöt haluavat näyttää aikuisilta ja naisellisilta eivätkä enää vanhanaikaisilta.

Ympäröivä kulttuuri vaikuttaa henkilön mieltymyksiin ja sitä kautta pukeutumiseenkin. Toimeksiantajani kokemuksen mukaan tytöt yleensä valitsevat juhlapuvuksi samantyyppisen kuin luokkakavereilla, sesongin muodissa olevan tai esimerkiksi jonkun Linnan juhlien esiintyjän mallin. Toimeksiantajan mielestä yleisin ja käytetyin vanhojenpäivän tanssimekon malli on prinsessa Ruususen tai myös Tuhkimon tyylinen puku. Kiinteä olkaimeton tai olkaimellinen korsettiosa ja leveä helmaosa ovat edelleenkin suosiossa. Vuoden 2009 suosituimmat puvut, joita ompeluateljeissa valmistettiin, olivat korsettiyläosaisia sekä niskalengkillä varustettuja iltapukuja (Saarinen 2009, 8). Lisäksi käytetään eripituisia ja muotoisia mekkoja, joskus jopa sellaisia, jotka eivät sovi tai eivät ole mukavia vanhojenpäivän tärkeimmässä tapahtumassa – tanssimisessä.

Nykyään juhlemeikkojen joukossa näkee kuitenkin sekä historiallisia, tietyn epookin pukuja että yksinkertaisia satiinipukuja, joita hankitaan siitä syystä, että niitä voi käyttää myös myöhemmin. Pakarisen (2004, 41, 44) tutkimuksen mukaan osa vanhojenpäivään osallistuvista tytöistä oli panostanut vanhojenpäiväpukunsa sekä ajallisesti että rahallisesti. Tytöistä osa oli sellaisia, jotka nauttivat selvästi siitä, kuin saivat pukeutua hienosti. Prinsessamaista oloa haettiin. Taloudellinen tilanne oli tärkeä syy olla osallistumatta vanhojenpäivään. Yhteen päivään menevä rahasumma tuntui oppilaista liian suurelta. Vanhojentanssipukujen vuokrahinnat ovat noin 200 euroa ja pukuja myydään liikkeissä noin 100–500 euron hintaan. (Saarinen 2009, 8.) Pakarisen (2004, 45, 56) tutkimuksen mukaan muutamia tansseihin ei-osallistuvia opiskelijoita selvästi ärsytti vanhojenpäivän ”amerikkalaistuminen”. He vertasivat sitä ”American Pie-tyyliin teinijenkileffoihin”. Kuitenkin sekä tyttöjen että poikien kirjoituksissa tuli esille positiivisia kommentteja vanhojen päivästä ja siihen osallistumisesta. Siihen oli ollut mukava osallistua ja päivä oli ollut monen oppilaan mielestä ikimuistoinen.

Lukiessani vanhojen tansseista kirjoitettuja blogeja sain selville, että tanssimekko on tärkein osa juhlaa, ja jokainen äiti haluaa nähdä tyttärensä vanhojenpäivän kuningatta-

rena. Vanhojenpäivään kuuluu olennaisesti arvokas pukeutuminen, kampaus ja meikki. Siksi II luokan oppilaan perhe kuluttaa yleensä suuria summia tähän, aina vain kerran elämässä tapahtuvaan juhlaan.

3.2.2 Juhlapuvun mallikappale ja sen muunneltavuus

Yleensä ennen varsinaista vaateen suunnittelu- ja valmistustoimintaa asiakkaalta on otettava mitat, tehtävä peruskaava ja sitten vasta aloitettava kaavojen kuosittelu. Kii-reisissä olosuhteissa, kun kyseessä on esimerkiksi 10 henkilön juhلامekot, tämä on aikaa vievä ja rasittava prosessi. Asiakkaan palvelun ja etenkin ompelijan elämän hel-pottamiseksi on olemassa keino. Apuna voivat olla niin sanottuja juhlapuvun valmiita mallikappaleita, joita pystyy helposti muokkaamaan (pienentämään tai suurentamaan) vartalolle, esimerkiksi kokoihin 34 - 38. Toimeksiantajani haastattelussa tuli ilmi, että aika yleisin kohderyhmän koko on 36. Pituudeltaan tytöt ovat yleensä 160 - 168.

Paatolan (2009) mukaan valmiin mallikappaleen yleisimpiä vaatimuskriteereitä ovat toimivuus, johon kuuluvat käytännöllisyyden kannalta kestävyys, muunneltavuus, käyttömukavuus ja liikkuvuus. Suunnittelijana minun oli pyrittävä sellaiseen lopputu-lokseen, joka takaisi puvun mahdollisimman pitkän elinkaaren. Loppuun mietitystä vanhojenpäivänpuvusta voi tulla kunnan pitkäikäinen juhlapuku tai puku myös arkea varten (kuvat 1 - 2).

Taksin saa vanhojentanssimekossa suhteellisen helposti.

KUVA 1. Vanhojenpäivän mekko arkikäytössä

KUVA 2. Yläosan ja hameen käyttö farkkujen kanssa

Mallikappaleen esteettisestä ilmeestä oli puhetta toimeksiantajan kanssa jo harjoitteluni aikana. Mallikappaleen tuli olla mahdollisimman yksinkertainen ja vaatimaton. Ketunen (2001, 21) toteaa, että ”symmetrinen tuote, jonka linjat ovat puhtaat ja muoto pohjautuu yksinkertaisiin geometrisiin muotoihin, on viehättävä useimpien ihmisten mielestä. Toisaalta yksinkertainen, jopa minimalistinen ja asusteeton tuote tuntuu monien kuluttajien mielestä tylsältä”. Mielenkiintoa valmiin kappaleen malliin pyrin luomaan irtoasustemalliston avulla.

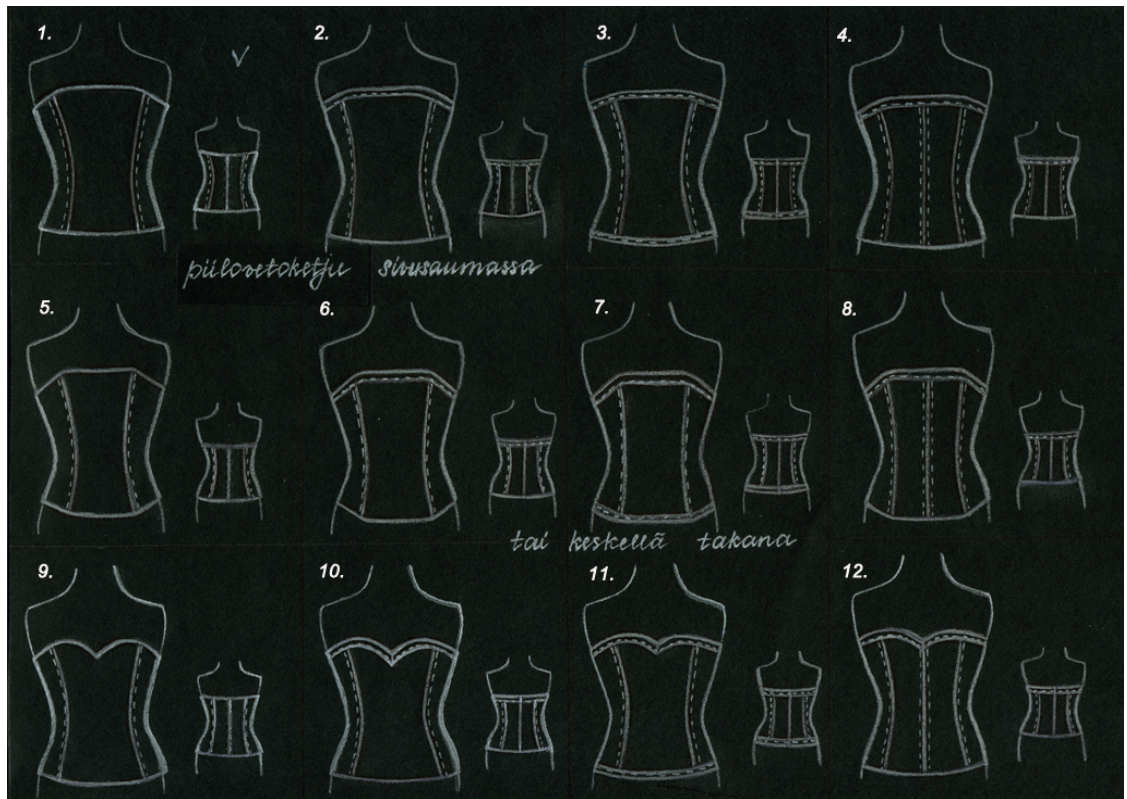
Ensimmäisessä palaverissa toimeksiantajani kanssa olimme päättäneet, että mallikappaleen on parempi olla käytettävyyden kannalta kaksiosainen. Seuraavaksi minun oli mietittävä kaksiosaisen mallikappaleen vaihtoehtoisia malleja, joiden rakenteelliset ominaisuudet mahdollistavat muuttamista. Puvun muunneltavuusominaisuuksiin kuuluvat muutosvarat ja leikkaukset, helman pituus, koristeet, mahdolliset tukiluut ja kiinnitystavat (nyöritys tai vetoketju), jotka myös on syytä huomioida suunnittelun alkuvaiheessa. Toimeksiantajani toive mallikappaleetta kohtaan oli mm. se, että malli-

kappale olisi hihatton ja olkaimeton kaksiosainen puku (yläosa ja hame), koska sitä voi somistaa muiden vaatteiden kanssa sekä juhla- että arkitilaisuuksia varten. Sekä yläosan että hameen kiinnittimenä on vetoketju sivusaumassa tai keskellä takana, koska toimeksiantajani mielestä esimerkiksi nyöritys on itsestään jo ”vahva” koristus puvussa.

Marraskuun lopussa pitämässämme toisessa palaverissa tiedustelin Paatolalta vanhojenpäiväpuvun kysyntää. Siihen aikaan ompelimossa kävi vain kaksi lukiolaista tyttöä, jotka tiesivät tarkasti, mitä vanhojenpäivän tanssipuvun mallia haluavat hankkia. Totesimme, että kiirettä puvun valmistamiseen ei vielä ollut, siksi laadimme uuden aikataulun, jonka mukaan valmis asukokonaisuus tuli saada aikaan ennen kesäkuuta. Noin 20 mallista koostuvan portfolion myös tuli jättää ompelimoon ennen kesän alkua. Tästä johtuen projektin kohderyhmälle suunnattuun tutkimusmenetelmään tuli lisätä II vuoden lukiolaisten lisäksi myös I vuoden opiskelijat, sillä ensi vuonna helmikuun lopussa on taas vanhojenpäivän juhlat. Resursseista oli puhetta sen verran, että toimeksiantaja maksaa kaikki asukokonaisuuden valmistamisesta aiheutuvat kustannukset kuten kankaat ja ompelutarvikkeet. Kaikki muut tarvittavat materiaalit tuli hakea itse.

Toisen palaverin aikana Paatola valitsi ehdottamista tarkoista luonnoksista (kuvat 3 - 4) mallikappaleen yläosan numero 1 toteuttavaksi, mutta tikkaukset tuli karsia pois, koska pyrimme saamaan mahdollisimman yksinkertainen malli. Sen lisäksi muutospauksessa tikkaukset tuli purkaa, mikä veisi aikaa ja saattaisi vahingoittaa kangasta. Muuten tikkaukset ovat rakenteellisesti hyvä keino pitää tukiluut paikoillaan. Vanhojentansseissa tanssitaan rytmikkäitä ja nopeita tansseja ja puvun täytyy pysyä tukevasti päällä koko illan. Puvun pitää tuntua mukavalta, jota ei tarvitsisi pelätä sen valuvan alas. Siksi puvun täytyi olla hyvin kiinteä ja vartaloa tukeva. Tukiluut antavat puvulle ryhtiä ja tukea. (Saarinen 2009, 15.) Tässä mallissa käytetään 0,7 mm leveitä tukiluita. Hameen malliksi valitsimme 1. riittävän leveähelmaisen mallin, jonka pystysuorat saumat ikään kuin jatkavat myös yläosan saumoja. Päättäessämme yläosan vetoketjun olevan keskellä takana hameenkin vetoketjun tuli siirrettyä takasaumaan. Prinsessamallista päädyimme luopumaan jo ensimmäisen palaverin aikana, koska tämä malli on enemmän suosittu nuorten keskellä, silloin kun ompelimon asiakasemmistöä ovat kuitenkin aikuiset naiset. Juhlapuvun malliin kuuluvaa alushametta ei tarvinnut tehdä,

sillä ompelimossa oli muutama alushame jo valmiina. Paatola tarkasteli myös mallikappaleen osien rakennekuvia (liite 2) ja antoi lisää ompelujärjestykseen liittyviä tietoja.

KUVA 3. Mallikappaleen yläosan luonnokset

KUVA 4. Mallikappaleen alaosan luonnokset

Käytettävyyden kannalta oli myös tärkeää valita mallia varten oikea ja kestävä materiaali. Saarisen (2009, 8) tutkimuksen mukaan vuonna 2008 ja 2009 suosituin vanhojenpäivän tanssipuvun materiaali oli tafti. Silkkiä suosittiin melkein yhtä paljon ja satiini oli myös suosittu sen edullisuuden vuoksi. Katsoimme yhdessä toimeksiantajani kanssa materiaali- ja värikartat (liite 3), sen jälkeen valitsimme kankaista meitä molempia miellyttävän vaihtoehdon: asfaltinhopean taftin mallikappaleen kankaaksi ja mustan glitterityllin irtoasusteiksi. Vanhojentanssipuvut olivat vuonna 2008 enemmänkin iltapukuja kuin historiallisia pukuja. Pöyheät helmat olivat laskeutuneet ja korsettimaiseen yläosaan haluttiin Valentinon pitsiä. Koristeena käytettiin useasti satiininauhaa. Näyttävyyttä haluttiin korostaa hohtavilla kankailla ja paljeteilla sekä muilla kimaltelevilla yksityiskohdilla. (Saarinen 2009, 7.) Mallikappaleen materiaaliksi valittu tafti muistuttaa raakasilkkiä. Taftisidoksessa on loimilankoja tiiviimmässä ja kankaasta tulee näin hieman jäykempi ja "paperimainen Tafti-nimi viittaa usein keino- tai sekoitekuituun, joten taftia käsiteltäessä kannattaa aina selvittää, onko kyseessä aito silkki vai jokin muu kuitu. (Silkkituonti Sorri 2010.) Tämän projektin puitteissa käytetään taftia, joka on 45% polyamidia ja 55% polyesteria. Se on juhlayan näköistä mat- tapintaista materiaalia ja samalla edullista. Vuorina on asetaatti. Asetaattia käytetään paljon vuorimateriaalina, koska sen kosteudenimukyky on luonnonkuitujen veroinen ja sillä on silkkimäisen himmeä kiilto (Modelia Oy 2010), vaikka asetaatilla on kuitenkin alhainen lujuus ja hankauksenkesto. Asusteisiin käyttämä ohut kimallustylli on 100 % polyesteria. Halpaan päällyskankaaseen käytetään yleensä edullista vuorikan- gasta ja kalliiseen vastaavasti kalliimpaa vuorikangasta (Ylönen & Häkkinen 2005, 37). Nuutisen (2004, 180) mukaan ajaton tuote syntyy, kun yhdistetään hyvä materiaa- li, hyvä väri ja hyvä idea. Klassinen mallikappaleen malli ja edulliset kankaat tämän projektin puitteissa on paras vaihtoehto toimeksiantajan, suunnittelijan ja asiakkaan silmissä.

Saatuani mielikuvan mallikappaleen mallista ja materiaaleista piirsin tarkentuneen mallikappaleen luonnoksen (kuva 5). Tämän vaiheen aikana keräsin myös tallentamat kuvamateriaalit irtoasusteiden ideakollaaseihin, joiden pohjalla ryhdyin vapaalla mie- lellä suunnittelemaan irtoasustekokonaisuuksia juuri tätä mallikappaletta varten. Mal- likappaleen mallia siis käytin myös suunnitteluni lähtökohtana.

KUVA 5. Toimeksiantajan valitsema malli

3.2.3 Irtoasusteet juhlapuvun muuttujina

Projektin tavoite – juhlapuvun muunneltavuus – on mahdollista myös saada asusteiden ja irtoasusteiden avulla. Johanna Salovaaran (2005, 130 - 134) mielestä oikean tyylin tekemisessä asusteilla ja asustamisella on melkein pä suurin merkitys. Asusteilla voi muuttaa kokonaisuuden ilmeen aivan täysin, sopivaksi arjesta juhlaan tai työpöydän

äärestä illanistujaisiin. Asusteilla saa myös halvan kalliimmaksi tai päinvastoin – liika asustaminen tappaa tyylikkään ja laadukkaan vaateen. Salovaara puhuu tässä tapauksessa tavallisista asusteista: koruista, silmälaseista, huiveista, käsineistä, laukuista ja kengistä. Mielestäni hänen sanojaan voi myös käyttää irtoasusteiden ominaisuuksia ilmaiseviksi. Ainoana eroavuutena on se, että tämän projektin irtoasusteet suunnittelin tiettyä juhlapuvun mallia varten. Huolimatta siitä irtoasusteita voi toki käyttää mallista erikseen, ainakin irtohelmaa kuten kuvassa 6. Irto-olkaimia, jos niissä on esimerkiksi hakaskiinnitys, ei voi kiinnittää muihin vaatteisiin.

KUVA 6. Läpinäkyvä irtohelma

Projektin irtoasustemalliston tarkoituksena on tarjota kohderyhmälle mahdollisuus muuttaa omaa juhlapukua aivan toisenlaiseksi käyttämällä irtoasusteita yhdessä, erikseen tai somistamalla makunsa mukaan muiden irtoasusteiden kanssa. Irtoasusteiden tulee olla laadukkaita, esteettisiä ja toimivia, kuluttajalle tarpeellisia ja hyödyllisiä sekä mahdollisesti omistajan tyylistä kertovia. Jokainen asiakas voi valita portfolion tarjoamasta valikoimasta oman tai jopa useamman irtoasustekokonaisuuden. Irtoasus-

teiden avulla voi luoda omaperäisen, persoonallisen vaikutelman siitä, millainen ihminen on, kertoa mieltymyksistä sekä sisäisestä maailmasta ja jopa löytää haluttu rooli esimerkiksi historiallinen. Irrallisia asusteita niiden irrotettavuuden vuoksi on myös helppo säilyttää ja pitää niistä huolta.

Irtoasustekokonaisuuteen kuuluvat irto-olkaimet ja irtohelmat. Malliston irtohelmaksi nimitän irrotettavaa ”hametta”. Miettien tämän irto-osan nimeä päädyin valitsemaan hameen asemesta helma-sanana. Se johtuu siitä, että helman valmistuksen läpinäkyvästä verkkomaisesta materiaalista, joten suunnittelun mukaan sitä ei tule käyttää itsenäisenä hameena ilman mitään muuta sen alla olevaa vaatetta. Asustemallistoon kuuluvat irtohelman lisäksi irtonaiset olkaimet, jotka voivat olla pukumateriaalia tai irtohelmaan käytettyä kangasta. Irtoasusteiden suunnittelussa oli mahdollista käyttää eri koristemenetelmiä (poimutuksia, laskostuksia jne.) sekä koristeita (kukkia, rusetteja, helmikirjontaa jne.). Oli tarkoitus myös kokeilla olkaimien sekä irtohelmaosan eri kiinnitys- ja draperaustapoja.

Irtoasustemalliston suunnittelussa otan huomioon toimeksiantajani haastattelun ja lukiolaisten luonnostestien tuloksia. Suunnittelussa käytän historiallisten pukujen yksityiskohdista sekä myös nykyhetken trendimalleista saamia vaikutelmia. Silti projektin aikana pyrin luomaan oman näkemykseni vanhojenpäivän asukokonaisuuksista. Irtoasusteiden luonnostelun tarkoista vaiheista kerron lisää Irtoasustemalliston ideointiluvussa.

3.3 Luonnostesti ja sen tulokset

Määrällinen, kvantitatiivinen aineisto voi olla joko suoraan tilastoitua tai se hankitaan sellaisin menetelmin, että se voidaan käsitellä numeroina. Määrällistä aineistoa hankitaan yleensä kyselyin, kokeellisin menetelmin, testaamalla jne. (Anttila 2005, 175.) Projektin alussa miettiessäni tutkimukseni tiedonhankintamenetelmiä kohderyhmän kysely tuntui oikealta tavalta selvittää lukiolaisten toivomuksia ja mieltymyksiä vanhojenpäiväpukua kohtaan. Myöhemmässä vaiheessa päädyin valitsemaan luonnostestien tiedonhankintamenetelmäksi, koska ”luonnostesti on tilanne, jossa asiakkaat ja käyttäjät voivat arvioida tuotteen ominaisuuksia hyvin aikaisessa vaiheessa (luonnosvaiheessa)” (Anttila 2005, 468). Ilman muuta on helpompi valita jo valmiiksi piirre-

tyistä malleista yksi kuin kuvitella mallia ja keksiä sille ominaisuuksia kyselylomakkeen perusteella. Luonnostestiin osallistuva henkilö reagoi spontaanisti, siksi tulokset ovat enemmän tunnollisia ja aistillisia kuin pitkän miettimisen edellyttämiä. Luonnostestin tarkoituksena oli selvittää nuorison tämänhetkiset ”salaiset” mieltymykset vanhojenpäivän tanssipukua kohtaan. Toisin sanoen luonnostestillä selvitin, halutaanko käyttää vanhojenpukuna historiallista vai tavallisen juhlovaa pukua. Käytännöllisyyden kannalta nykyään ostetaan mieluummin juhlovat puvut, vaikka Vanhojentansseissa haluttaisiin esiintyä historiallisissa. Tämän projektin irtoasustemallisto antaa kompromissin mahdollisuuden, koska mallikappaletta voi aina muuttaa irtoasusteiden avulla tavallisen juhlovaksi tai historialliseksi puvuksi.

Luonnostesti oli alun perin tarkoitettu lukion II vuoden tytöille, koska ensimmäisen aikataulun mukaan suunnittelemani juhlapuvun mallikappale ja irtoasustemallisto tuli luovuttaa ompelimoon kolme kuukautta ennen vanhojenpäivää ja asukokonaisuus oli tarkoitettu juuri tämän vuoden ”vanhoille”. Aikataulun muututtua myös lukion I vuoden tyttöjen osallistuminen luonnostestiin oli markkinoinnin mielessä järkevä.

Projektini kohderyhmä suuressa määrin on saatavilla arkipäivisin koululta. Luonnostestiä halusin suorittaa kahdessa Jyväskylän lukiossa, joissa kävin henkilökohtaisesti. Testin suorittamistavasta olin puhunut opintosuhteereiden kanssa, koska rehtoreita ei ollut silloin paikalla. Sihteerit neuvoivat minua lähettämään rehtoreille sähköpostikirjeen ja kysymään heiltä luvan luonnostestin pitämisestä ja suorittamistavasta. Sähköpostiviestiini, jossa mukana oli esimerkkiluonnos, vastasi vain Jyväskylän Voionmaan lukion rehtori, Jari Kinnula. Hän antoi luvan suorittaa luonnostestin lukiossa tammi-kuun 8. päivänä ruokatunnin aikana klo 11.25 – 12.20 tai välituntien aikana, esimerkiksi klo 13.05 – 13.25. Myös sähköpostilähete opiskelijoille tuntui olevan nopein tapa, mutta kuitenkin epäluotettavin, koska testin tarkoitus voi tuntua epäselvältä tai opiskelija voi jättää testiä kokonaan vastaamatta. Tullessani tunnille suorittamaan luonnostestiä voisin tarvittaessa selittää opiskelijoille epäselviä kohtia, mutta opettajat eivät yleensä halua ulkopuolisten puuttumisia opiskeluprosessin järjestykseen. Kolmas vaihtoehto minulle tutkimuksen tekijänä oli stressaava. Seisominen aulaan taukoina ja yrittäminen tarttua johonkin naispuoleiseen opiskelijaan ei tuntunut hyvältä ratkaisulta, vaikka tämänkin kärsivällisesti kestin. Silloin selitin jokaiselle kohderyhmän jäsenelle erikseen työni tarkoituksen ja testin yksityiskohdat.

Luonnostestin tarkoituksena oli esitellä kohderyhmälle 4 - 6 erilaista mallia. Päädyin intuitiivisesti käyttämään luonnostestissä kahta historiallista (kuvat 11, 12), esimerkiksi laahusten kanssa; kahta luonteeltaan erilaista tavallisen juhlovaa (kuvat 7, 9) ja kahta erikoisempaa: epätavallinen (kuva 8) ja ”hyvin erikoinen” (kuva 10). Intuitio on lopputulokseen päättymistä tilanteessa, jossa yksilöllä ei ole riittävästi tietoa tai kokemusta. Se ei kuitenkaan ole villiä arvailua, vaan kyky, jota me kukin käytämme kaiken aikaa tehdessämme jokapäiväisiä askareitamme. (Nuutinen 2004, 118.) Valittuani luonnostestiin valkoiselle paperille piirretyt mallit leikkasin ne ja liimasin mustalle taustalle. Irtoasustekokonaisuudet korostin harmaalla. Mallit esitin edestä, sivulta ja takaa. Luonnostestiin osallistuvien mallien numerointi oli tarkoituksenmukainen, jottei esimerkiksi kaksi juhlovaa mallia sattuisi olemaan liian lähellä toisiaan.

Mallin 1 (kuva 7) muotokieli on selkeä, yksinkertainen ja tasapainoinen. Pehmeät linjat tuovat mieleen rauhallisen tunteen huolimatta siitä, että juhlapuvun helmaosa on epäsymmetrinen. Yksi keino tuottaa tasapainoinen kokonaisuus on hyödyntää kultaisen leikkauksen periaatetta (Nuutinen 2004, 105), minkä toteutin tässä mallissa. Sillä Nuutisen mukaan (2004, 105) tasapainoinen epäsymmetrinen vaate ei synny pelkästään siitä, että vaatteen molemmat puolet ovat erilaisia. Tätä mallia pidän tavallisen juhlovana. Mallin 2 (kuva 8) muotokieli on epämääräinen ja monimutkainen, mutta silti harmoninen. Harmonia (harmony) on tila, jossa kaikki suunnittelun elementit ja periaatteet muodostavat ehjän kokonaisuuden, jossa mitään ei ole ylikorostettu eikä mitään unohdettu (Nuutinen 2004, 106). Puku mielestäni kuuluu erikoisempien mallien joukkoon. Malli 3 (kuva 9) on romanttisen hieno, symmetrinen ja pehmeälinjainen. Rintakoristeiden sommitelma myös tasapainottaa asukokonaisuutta. Mallia pidän tavallisen juhlovana. Malli 4 (kuva 10) on selkeä, suoralinjainen, kulmikkaan terävän tunteen luova. Pidän tätä mallia hyvin eroavana tavallisten juhlapukujen joukosta. Malli 5 (kuva 11) on selkeä, symmetrinen ja suoralinjainen. Irtoasusteiden lähtökohtana on historiallinen 1910-luvun iltamekon malli, jossa irtoasuste on solmittu rinnan alapuolelta koristeella, joka ikään kuin jakaa irtoasusteen kahteen osaan: kaulus- sekä helmaosaan. Malli 6 (kuva 12) on epäsymmetrinen ja runsaasti koristeltu. Sen lähtökohtana on myös historiallinen 1910-luvun juhlapuku.

KUVA 7. Malli 1

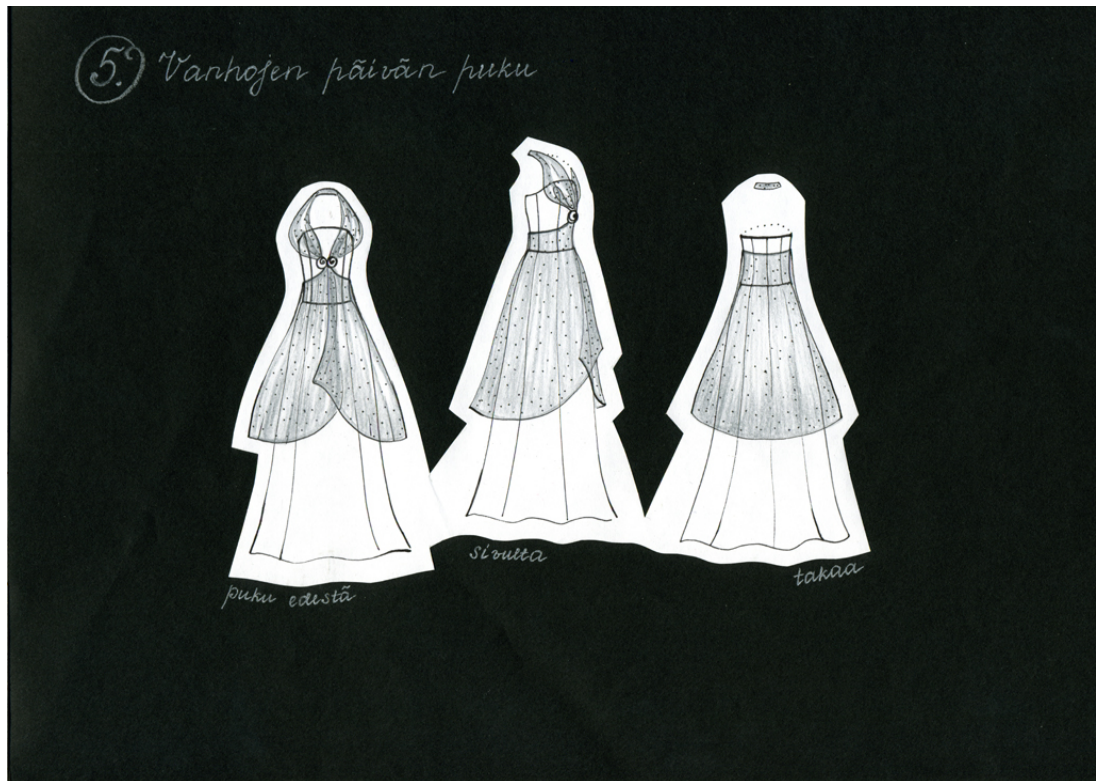
KUVA 8. Malli 2

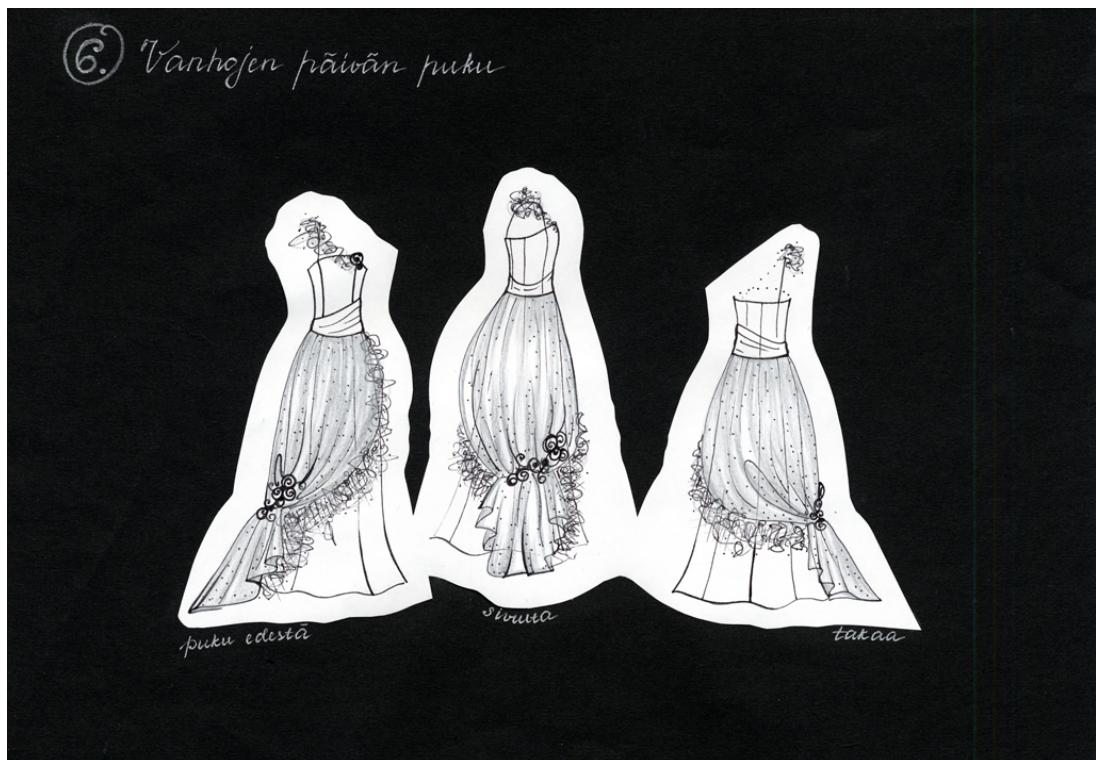
KUVA 9. Malli 3

KUVA 10. Malli 4

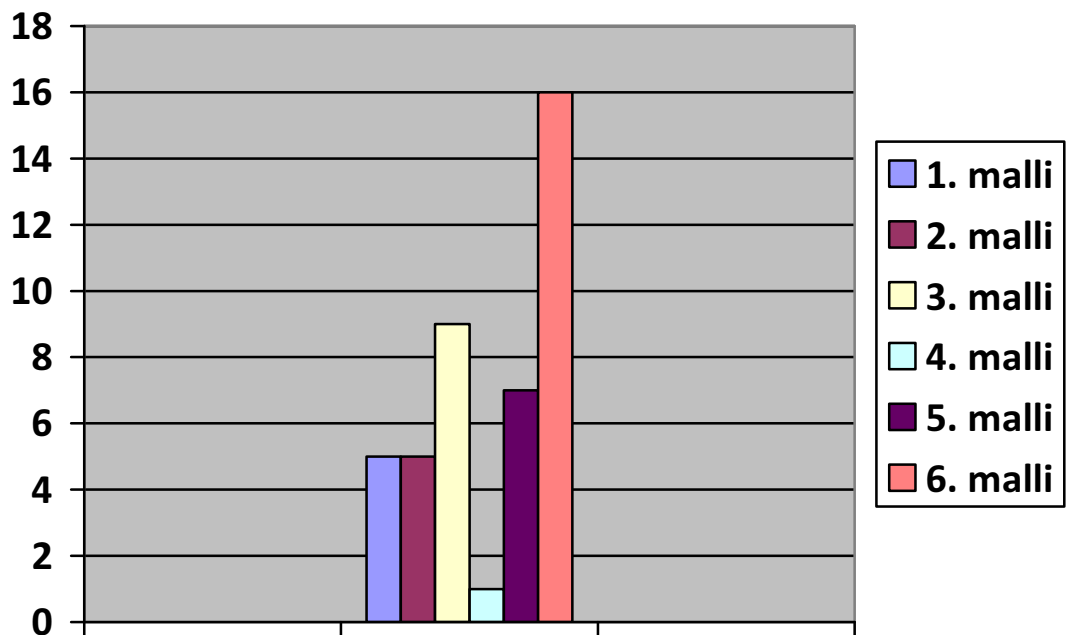
KUVA 11. Malli 5

KUVA 12. Malli 6

Luonnostestin suorittamispäivänä lukion henkilökunta ystävällisesti auttoi minua testipaikan järjestämisessä. Lukion aulaan sijoitettiin pöytä, jolle laitoin luonnokset kaikkien näkyväksi. Luonnostestiin klo 11.25 – 12.20 välisenä aikana osallistui 32 I -

II vuosikurssin opiskelijaa. Testiin osallistui myös 8 III vuoden opiskelijaa, joiden mielipiteitä pidin myös hyödyllisinä, koska heillä oli jo kokemusta vanhojenpäivän tapahtumasta. Luonnostestin aikana kävelin koulun aulassa kysymässä tytöiltä, haluatko he osallistua luonnostestiin valitsemalla tekemistäni luonnoksista yhden mieluisimman ja perustelemalla oman valintansa. Jotkut opiskelijat tulivat rohkeasti, jotkut väistyivät. Minä ”hain” haastateltavia pöydän äärelle, selitin opiskelijoille luonnostestin tarkoituksen ja esitin kuvat. Luonnostestiä suorittaessa opiskelijat valitsivat kuudesta mallista yhden oman makunsa mukaan ja perustelivat valintansa lyhyesti. Useat opiskelijat valitsivat kaksi mallia, mutta yksi malleista miellytti aina enemmän. Avustajana luonnostestissä toimi koulukaveri, joka kirjoitti vihkoon tyttöjen vastaukset ja perustelut. Heti testin jälkeen päästyäni kotiin kirjoitin testin tulokset taulukon (liite 4) ja kaavion (kaavio 1) muodossa.

KAAVIO 1. Luonnostestin tulokset

Kaavion avulla on helppo kuvata luonnostestin tulokset, osallistujien määrän ja suosituimmat mallit. Kaaviosta näkyy, että malli 6 (kuva 12) oli suosituin (16 vastaajaa) lukion tyttöjen kesellä. Perusteluna oli asukokonaisuuden luoma romanttinen vaikutelma ja puvun historiallinen tyyli. Toiseksi suosituin (8 vastaajaa) juhlapukujen joukosta oli malli 3 (kuva 9), symmetrinen, rauhallinen ja myös romanttinen lukiolaisten mielestä. Malli 5 (kuva 11) oli testissä kolmantena (7 vastaajaa) siitä syystä, että oli erikoisennäköinen. Tuskin lukion tytöt luokittelisivat sitä historiallisten pukujen jou-

koon, vaikka suunnitellessani mallia 5 vaikutteita sain nimenomaan 1910-luvun iltamekoista. Mallit 1 (kuva 7) ja 2 (kuva 8) olivat testin tulosten mukaan tasa-arvoisia (4 vastaajaa) ja malli 4 (kuva 10), niin kuin ajattelin valitessani sen arvioitavien luonnoksien joukkoon, jäi melko huomaamattomaksi tai jopa torjuvaksi (1 vastaaja). Syytä on mielestäni asukokonaisuuden käännetyin kolmion muoto, joka luo kulmikkaan terävän rytmisen vaikutelman. Asteittaisella (progression tai graduation) toistolla, jatkuvasti muuttuvalla viivalla (continuous line movement) voidaan kuljettaa katsetta vaateen sisällä ja tuottaa liikkeen tuntua (Nuutinen 2004, 106). Se herättää katsojassa vastenmielisyyden rauhattoman tunteen. Harva opiskelija valitsi tämän mallin, siihen on ehkä oltava riittävästi rohkeutta.

Luonnostestin tuloksia ja siihen osallistuneita malleja oli tarkoitus esittää toimeksiantajalle. Suoritettuani luonnostestin lukiossa jatkoin luonnostelua. Irtoasustekokonaisuuksien suunnittelussa käytin nykyhetken trendimalleista sekä myös historiallisten pukujen yksityiskohdista saamia vaikutelmia. Päätin jatkavani suunnittelua historiallisen puvun suuntaisesti, koska historiallisia pukuja suorittamani luonnostestin mukaan vanhojenpäivän tanssiaisissa kuitenkin kaivattiin.

3.4 Irtoasustemalliston ideointi

Juhlapukeutumiseen liittyvien kuvien keruuta, ideoiden muistiin piirtämistä ja luonnostelua olen tehnyt koko projektin ajan alusta asti, mutta luonnostelussa oli tarkasti rajatut vaiheet. Koko projektin aikana luonnoksia tein käsin, koska se tuntui luonteelta ja nopealta tavalta toimia. Kunnollisesti piirretyt luonnokset ovat lähinnä realistisia. Realistisessa kuvassa vartalon mittasuhteet ovat luonnollisia. Yksityiskohdat ovat tunnistettavissa ja detaljit voidaan nimetä. (Nuutinen 2004, 181.)

Ensimmäinen vaihe

Alkumielikuvan luominen-vaiheessa jo ennen ensimmäistä tapaamista toimeksiantajani kanssa piirsin ensimmäisiä nopeita luonnoksia mallikappaleen vaihtoehtoisista malleista ja irtoasusteita: viitoista, kauluksista, solmioista, laahuksista jne. Silloin en vielä tiennyt minkälaista irtonaista asustetta haluan suunnitella ja kehittää mallistoksi. En-

simmäisessä palaverissa toimeksiantajani kanssa päätimme, että mallikappaleen on oltava kaksiosainen ja irtoasustevalikoiman rajasimme irto-olkaimilla ja irtohelmalla.

Toinen vaihe

Ennen toista tapaamista toimeksiantajani retroduktion vaiheessa poimin kuvamateriaalia lehdistä sekä muotijulkaisuista ja laadin niistä ideakollaasit ajatuksieni herättäjiksi. Ideakollaaseja on kolme: kaksi olkaimien ja yksi helmojen kollaasi. Ensimmäiseen ideakollaasiin olkaimista (kuva 13) keräsin kaikki mielestäni mielenkiintoiset, mutta yleisesti käyttämät olkaimien koristemallit. Ne tulisivat mieleeni jo heti luonnostelua aloitettuani.

KUVA 13. Ideakollaasi olkaimista

Toisessa ideakollaasissa olkaimista (kuva 14) esitin erikoisemmat olkaimien mallit. Niitä ei ehkä voi nimittääkään varsinaisiksi olkaimiksi vaan ne ovat olkaimien muunnoksia. Sellaisia malleja alkaa syntyä, kun tavalliset mallit on käsitelty ”loppuun”.

KUVA 14. Ideakollaasi olkaimista

Kolmanteen ideakollaasiin helmoista (kuva 15) keräsin kaikki minua miellyttävät ha-meiden ja mekkojen helmojen mallit siroine yksityiskohtineen. Ideakollaaseja tutki-malla sain myös tukikohdat tulevaan suunnitteluun.

KUVA 15. Ideakollaasi helmoista

Ideakollaasien laadinnan ja tutkimisen jälkeen ryhdyin suunnittelemaan irtoasustemallistoa yksinkertaisesti piirtämällä paperille kaikki mahdolliset mallit vähitellen siirtyessä yksinkertaisista monimutkaisimpiin. Suunnittelun toisessa vaiheessa luonnostellessani en käyttänyt mitään tiettyä tyyliä tai historiallista taustaa, vaan aluksi piirsin kaikki, mitä mieleeni tuli.

Myöhemmin, kun mallikappaleen malli oli selvä, lisää kuvamateriaalia kerätessä ja tutkiessa poimin siitä uusia ideoita ja jatkoin irtoasustekokonaisuuksien luonnostelua ja kehittämistä. Tässä on inspiroivia lähteinä käyttämiä esimerkkejä muotimallien yksityiskohdista, jotka olen poiminut *Modern fashion in detail* – julkaisusta (kuvat 16 - 21).

KUVA 16. Vaatteen yksityiskohta

KUVA 17. Vaatteen yksityiskohta

KUVA 18. Vaatteen yksityiskohta

KUVA 19. Vaatteen yksityiskohta

KUVA 20. Vaatteen yksityiskohta

KUVA 21. Vaatteen yksityiskohta

Kolmas vaihe

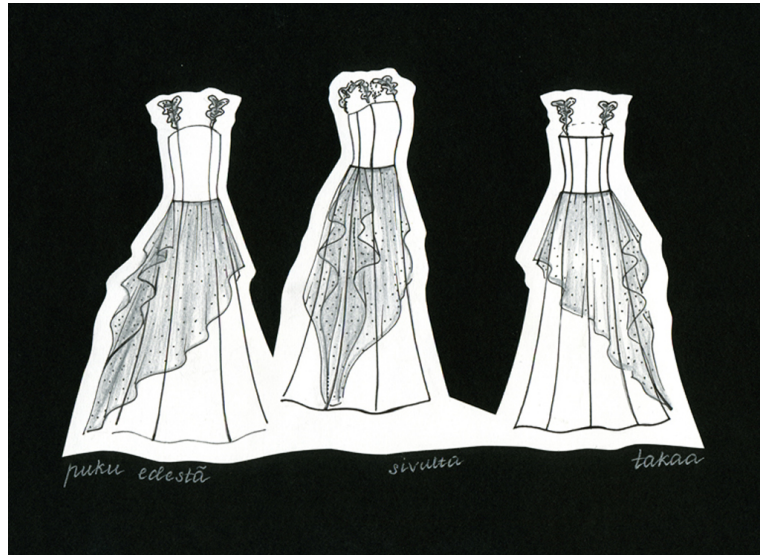
Varsinaisessa ideointivaiheessa ennen luonnostestin suorittamista tein materiaaliko-keilut, jotta sain tietää miten kankaat käyttäytyvät. Sen perustella voin piirtää oikealta näyttävät luonnokset. Saatuaani valmiiksi 15 kunnollisesti piirrettyä luonnosta valitsin

niistä 6 mallia oman mieleni ja makuni mukaan ja laadin luonnostestin. Maku on valintojen tekoon vaikuttava kriittinen mielipide (Nuutinen 2004, 63). Heti luonnostestin jälkeen jatkoin luonnostelua tulevaa portfolioa varten. Irtoasusteita suunnitellen poimin inspiraatiota nykyhetken juhlapukeutumista kertovista sekä myös vanhoja pukuja kuvaavista julkaisuista. Luonnostestin tulosten mukaan historiallisen irtoasustekokonaisuuden valittiin aika usein vanhojenpäivän tanssipuvuksi, siksi jatkoin irtoasusteiden luonnostelua myös historiallisen puvun suuntaisesti.

3.5 Luonnosten karsinta

Luonnostestin jälkeen saatuaani aikaan riittävästi irtoasustekokonaisuuksien luonnoksia esitin kolmannessa palaverissa toimeksiantajalle kaikki mielestäni huomion arvoiset luonnokset irtoasustekokonaisuuksista: suunnittelun alkuvaiheen nopeat luonnokset (13 kappaletta); luonnokset, jotka olen miettinyt ja piirtänyt huolella (15 kappaletta) ja luonnostestiin osallistuneet mallit (6 kappaletta). Näistä luonnoksista toimeksiantajani valitsi ne, joista minun tuli koota Johanna Paatola -ompelimoon jättämä portfolio. Portfolioon kuuluivat kaikki luonnostestiin osallistuneet mallit (kuvat 7 - 12), kolme irtoasustekokonaisuutta alkuluonnoksista (liite on salainen) ja yksitoista mallia ”kunnollisista” luonnoksista (liite on salainen). Yhteensä malleja oli 20 kappaletta.

Evaluoimme Paatolan kanssa mm. luonnostestin tulokset ja keskustelimme nykyajan nuorison mieltymyksistä vanhojentanssipukua kohtaan. Tarkistettuumme tulosten vastaavuus reaali maailman havaintoihin ja projektille asetettuihin tavoitteisiin nähden valitsimme toisen kuin luonnostestissä ”voittaneen” asukokonaisuuden toteutettavaksi. Toimeksiantajani oli samaa mieltä opiskelijoiden kanssa siitä, että malli 6 (kuva 12) oli viehättävän siro, mutta kuitenkin ”liian historiallinen”. Se ei ollut sinänsä huono, vaan yrityksen kannalta tätä mallia olisi vaikeampi myydä muille kuin vanhojenpukua etsiville asiakkaille. Siksi Paatola valitsi toteutettavaksi yhden yksinkertaisista irtoasustekokonaisuuden malleista (kuva 22). Perusteena oli valitseman mallin sopivuus vanhojenpäivän rinnalla muihin juhlatilanteisiin, mikä oli ompelimon yrittäjyysohjelmien kannalta tärkeämpää.

KUVA 22. Irtoasustekokonaisuus toteutettavaksi

Irtoasustekokonaisuuteen toimeksiantajan toivomuksesta tuli myös suunnitella ja valmistaa irtonainen koriste (kuva 23).

KUVA 23. Irtoasustekokonaisuuteen kuuluva irtokoriste

3.6 Mallikappaleen ja irtoasustekokonaisuuden valmistaminen

Projektin suunnitelman mukaan minun tuli toteuttaa tanssipuvun mallikappale ja yksi toimeksiantajan valitsema irtoasustekokonaisuus. Valmistusvaiheeseen olen siirtynyt silloin, kun toimeksiantaja hyväksyi mallikappaleen ja tarkasteli laatimani rakennekuvat (liite 2) ja ompelujärjestyksen. Kaikki tarvittavat ompelumateriaalit, mm. kankaat ja tarvikkeet tanssipukuun ja asusteisiin sain Johanna Paatola -ompelimesta. Kankaiden menekki oli 3.5 metriä harmaata taftia, 3.5 metriä mustaa vuoria (asetaattia) ja 3 metriä kimallustylliä. Puvun sekä asustekokonaisuuden kaavoituksen ja valmistuksen suoritin kotona sekä osittain ompelimossa ja kouluni tiloissa.

Mallikappaleen valmistus

Teoreettisen kokoamisen toisessa toimintakierroksessa asukokonaisuuden valmistusprosessin aloitin mallikappaleesta, koska sen päällä oli helpompi tehdä varsinainen muotoilu sekä kokeilla irtoasusteiden sommittelua ja kiinnitystapoja. Kaavoituksen tein koulun tiloissa, mallikappaleen sekä irtoasusteiden leikkuun ja ompelun suoritin kotona ja osittain ompelimossa. Valmistusprosessin aikana sain ompeluohjeet, neuvot ja palautteet toimeksiantajalta. Käytin N-2001 mittausjärjestelmän kokotaulukkoa (Finatex 2001) ja mallikappaleen ylä- ja alaosan kaavoituksen suoritin Grafis-kuositteluohjelman suomalaisen naisen N-2001 kaavajärjestelmän avulla. Kaavat tein kokoon 36 ja pituusryhmään 168. Väljyysvara on rinnan ympäröksessä 2 sm, vyötärön kohdalla väljyysvara on 4 ja alalantion kohdalla – 10 sm. Siinä vaiheessa vaikeuksia ei ollut. Ensin tein kaavojen pohjalta sovitusvaateet (yläosan ja hameen) lakanakankaasta. Sovituksessa tulevat muutokset, kavennuksen vyötärön ja lantion kohdalla, merkitsin sovitusvaatteeseen ja sen jälkeen kaavoihin.

Seuraavaksi leikkasin harmaasta taftista topin ja hameen kuositeltujen kaavojen mukaan. Asettaessani kaavoja kankaalle olin tarkka langansuuntien kanssa, niiden tuli olla kaikissa kaavoissa suorat. Valo voi heijastaa kankaasta eri sävyä muihin osiin verrattuna, jos jossakin osassa langansuunta ei ole suora. Samalla leikkasin vuorin osat. Leikkuun jälkeen ompelin sekä päällyskankaan että vuorikankaan topin ja hameen. Yhdistin yläosan päällyskankaan ja vuorin yläreunasta. Yläreunaan ompelin kiinni tukinauhan samasta päällysmateriaalista. Se tekee yläreunasta tukevamman.

Vuorin saumanvaroihin ompelin tukiluut, joiden päät päällystin kankaalla (kuva 24). Tällöin luun päät eivät niin helposti riko luukujaa. Luut kannattaa jättää muutamia senttejä lyhyemmiksi kuin saumojen pituus. (Ylönen & Häkkinen 2005, 222, 224.) Tikkasit vuorikankaan saumanvarat niin, että tukiluut pysyivät paikalla.

KUVA 24. Kankaalla päällystetyt tukiluun päät

Ompelin vielä tukevan tikkauksen toppiosan yläreunaan. Tikkauksen tarkoituksena oli sitoa päällyskangas ja vuori yhteen, jottei vuori pääsisi näkymään oikealle puolelle. Seuraavaksi ompelin piilovetoketjun päällyskankaaseen. Myöhemmin ompelin topin yläreunan nurjalle olkaimien kiinnityskohdille 4 lehtiäistä niin, ettei niitä myöskään näkynyt oikealta.

Yläosan ommeltuani jatkoin hameen työstämistä. Ompelin hameen päällyskankaan ja vuorin yläreunasta. Yläreunaan ompelin tukinauhan samasta päällysmateriaalista, jotta vyötärönkohdalla hame ei venyisi. Tein tukitikkauksen vuoriin, jottei vuori kääntyisi oikealle. Hameen takasaumaan ompelin piilovetoketjun. Aito silkkitafti samoin kuin synteettinen tafti on aina silitettävä kuivana kankaan nurjalta puolelta käyttämällä silitysraudan säätöasteikkoa 1 tai 2 (Luxus -luokan kankaat. Tafti 2007, 55). Silitin huolellisesti mallikappaleen osat (kuva 25).

KUVA 25. Valmis mallikappale

Irtoasustekokonaisuuden valmistaminen

Jo luonnosvaiheessa kokeilin kimallustyllille erilaisia helmojen huolittelutapoja. Periaatteessa verkkokankaan reunat voisi jättää kokonaan huolittelematta, koska materiaali ei rispaantunut. Paatolan mielestä parasta oli kuitenkin huolitella reunat, koska silloin puku näyttäisi loppuun käsitellyltä.

Irtoasusteita, irtohelmaa ja -olkaimia, varten en tehnyt erikoisia kaavoja vaan kuositelin suoraan kankaalle silmämääräisesti, koska tiesin jo materiaalikokeilujen perusteella, minkälaiset saumanvarat ja huolitteluvarat täytyy jättää.

Irto-olkaimia (kuva 26) valmistaessa kokeilin poimutuksen harsinlankaa kiristämällä käsin ja kumilankaa käyttämällä koneella alalankana. Toinen vaihtoehto tuntui järkevämmältä ensinäkin siitä syystä, että joustavat olkaimet käyttäytyivät vartalon liikkeen mukaisesti epämukavuutta tuomatta. Toiseksi irto-olkaimet näyttivät ryhdikkäiltä,

sillä jokainen röyhelö pysyi aina omalla paikalla (kuva 26). Irto-olkaimet kiinnitetään yläosaan hakaskiinnittimillä. Hakaset ompelin tukevasti tihein luotospistoin.

KUVA 26. Irto-olkaimet

Ennen irtohelman valmistukseen ryhtymistä piirsin kuitenkin kaavojen pienet luonnokset paperille saadakseni käsityksen helman muodosta ja mittasuhteista. Paatolan neuvon mukaan helman tein täyskellon muotoon, jotta se laskeutuisi kauniisti. Irtohelma muodostui kahdesta kappaleesta, koska toisen sivun helman pidensin vielä noin 30 sentillä ympyrän kehän mukaan ylöspäin saadakseni pehmeät laskokset (kuva 27 - 28).

KUVA 27. Irtohelma sivulta

KUVA 28. Irtohelma

Kokeilin ensin sovituskankaasta leikatun helman istuvuutta nukan päällä, muotoilin oikeanmuotoisen reunan. Kun sovitushelma oli valmis, levitin kimallustyllin lattialle kaksinkertaisesti taitettuna ja sen päälle laitoin sovitushelman. Ennen leikkuuta kokeilin kankaan venyvyyttä eri suuntiin. Vinosuuntaan kappaleet leikataan yleensä silloin, kun halutaan saada kankaan kaunista laskeutuvuutta tai joustavuutta. Tässä tapauksessa materiaali oli joka suuntaan melko samanlaisesti joustava, mutta kankaan leveyttä ei riittäisi irtohelman kappaleen kokoon, siksi leikkasin kappaleen pituussuuntaisesti. Vapaat reunat draperasin laskoksina ja kiinnitin vyötärön kohdalle (kuva 27). Seuraavaksi tein kapean vyön noin 1,5 senttiä taitettuna, ompelin sen helman vyötärön kohdalle ja tikkasin vapaat päät myös 1,5 senttiä leveiksi nauhoiksi. Irtohelma kiinnitetään siis vyön päällä.

Irtohelman asentoa mallikappaleen päällä voi muuttaa saamalla aikaan esimerkiksi historiallisen puvun vaikutelman. Asentoa muuttamalla muuttuu myös irtohelman käyttötarkoitus, esimerkiksi helmasta viitaksi (kuvat 29 - 32).

KUVA 29. Irtohelman sivuasenne

KUVA 30. Irtohelman keskietuasenne

KUVA 31. Irtohelma viittana edestä

KUVA 32. Irtohelma viittana takaa

Irtokoristeen valmistus

Alun perin mallin irtoasustekokonaisuudessa ei ollut mitään koristelua, mutta toimeksiantajan pyynnöstä suunnittelin myös sen. Irtokukan valmistaminen oli siis irtoasustemalliston valmistusprosessin viimeinen vaihe. Irtonaisen koristekukan tein osittain koneella ja osittain käsin. Koneella huolittelin kukan ja lehtien reunat sekä poimin ne kumilangalla. Kokeilin myös tehdä poimituksen harsinlankaa kiristämällä, mutta siitä tuli veltto paikalla ei-pysyvä poimutus. Kumilanka päinvastoin teki koristeesta ryhdikkään ja muotoonsa aina palautuvan. Helmet kukan keskelle ja lehtien kärkiin ompelin käsin. Irtokoristeen kiinnitetään vaatteeseen hakasella, mikä estää myös irtohelmaa siirtymästä paikalta (kuva 33).

KUVA 33. Irtokoriste

Alkuperäisesti suunnittelin tämän irtokukan irtohelman koristeeksi. Koristekukkaa voi toki käyttää missä puvun alaosan keskellä edessä ja takana (kuvat 34 - 35). Huomioin kuitenkin sen, että käytettäessä irtokoristetta niin kuin alla olevissa kuvissa näytetty, pitää asettaa irtohelmakin toisella tavalla: pidempi helma keskellä takana ja lyhyempi edessä. On myös mahdollista käyttää irtokoristetta yläosan keskellä edessä (kuva 36).

Asukokonaisuuden valmistuksen jälkeen jätin vanhojenpäivän tanssipuvun ja irtoasusteet Johanna Paatola -ompelimon käyttöön. Sinne jätin myös mallikappaleen kaavat ja irtoasustemalliston portfolio.

KUVA 34. Irtokoriste edessä alhaalla

KUVA 35. Irtokoriste takana alhaalla

KUVA 36. Irtokoriste yläosassa

4 ARVIOINTI

Projektin tavoitteena oli suunnitella ja valmistaa käytännöllinen muunneltava puku jyväskyläläiseen Johanna Paatola -ompelimoon. Muunneltava vanhojenpäivän juhlapuku oli ensisijaisesti tarkoitettu ompelimon asiakkaille – sekä tämän että ensi vuoden lukion II vuosikurssin tytöille. Puvun muunneltavuus saatiin aikaan rakenteellisesti sekä irtoasusteiden avulla. Kaksiosaista valmista mallikappaletta voi pienentää ja suurentaa yhdellä koolla. Sen lisäksi mallikappaleen pituusryhmänä on 168 senttiä, joten pukua voi myös lyhentää 164- ja 160 -pituusryhmää vastaavaksi. Valmiin mallikappaleen yläosaa sekä hametta voi käyttää yhdessä tai erikseen sekä muuttaa ja somistaa irtoasusteiden avulla. 20 irtoasustekokonaisuuksista laatimassani portfolioissa on sekä historiallisia että tavallisen juhlabia malleja. Niistä opiskelija-asiakkaat voivat valita historiallisia irtoasusteita jatkamalla sillä tavoin vanhojentanssien perinnettä. Samalla portfolioilla ompelimo voi myös tyydyttää aikuisempia tavallista juhlapukua etsiviä asiakkaita. Puettamalla usealla eri tavalla mallikappaleen osia sekä irtoasusteita käyttäjä pääsee toteuttamaan omia mielilyksiiän.

Viimeisenä projektin vaiheena pidän saamaani palautetta toimeksiantajalta ja mahdollisesti asiakkaalta. Projektin puitteissa toteutin Paatolan valitseman mallikappaleen ja irtoasustekokonaisuuden ompelimon kankaista. Juhlapuvun mallikappale ja toimeksiantajani valitsema irtoasustekokonaisuus sekä irtoasustemalliston portfolio ovat valmiit ja sijaitsevat Johanna Paatola -ompelimossa kaikkien näkyvissä omaa ostajaansa odottamassa. Tällä hetkellä asukokonaisuudesta saamani palaute on vain toimeksiantajan antama.

Koko projektin mennessä sain Paatolalta palautteen joka kerta palaverissa. Hän arvioi ja antoi tarvittaessa ohjeita ja neuvoja. Projektini päätyttyä sain positiivista palautetta Johanna Paatolalta (liite 5). Hän oli tyytyväinen mallikappaleen ja irtoasustekokonaisuuden toteuttamiseen sekä myös portfolioon. Toimeksiantajani halusi tästä projektista ”ensisijaisesti oman ompelimonsa linjaan sopeutuvaa, mutta silti hänen omasta tyylistään eroavaa näkemystä vanhojentanssipuvuista. Paatola arveli minun pystyvän tuomaan hänelle tuttuun aiheeseen jotain uutta”. Toimeksiantajani mukaan ns. ”lopputuote eli portfolio pukumalleista sekä kaksiosainen puku ja sen lisäosat, joilla puvun ilmettä voi muuttaa, tulee olemaan hänen ompelimossa hyvänä lisänä, kun uusi asia-

kas tulee neuvottelemaan puvun tilauksesta tai vuokrauksesta. Piirroskuvat ja mallipuku auttavat asiakasta hahmottamaan helpommin erilaisia yksityiskohtia, joilla tehdään puvusta yksilöllisen”.

Paatola ”aikoo ottaa portfolion ja mallipuvun käyttöön syksyllä 2010, kun seuraavat uudet ”vanhat” tulevat neuvottelemaan tilauksista”. Toivon, että projektin tuloksena koottu portfolio on hyödynnettävissä vielä vuosia eteenpäin.

5 POHDINTA

Olen aina ollut kiinnostunut juhlapukeutumisesta. Kuitenkin projektin puitteissa juhlapukeutuminen aiheena olisi liian laaja ja epämääräinen. Vanhojenpäiväpuvun valinta yleisestä juhlapukeutumisesta mahdollisti kohderyhmän supistamisen naisasiakkaasta 17 - 18-vuotiaaseen lukion tytöksi ompelimon asiakkaana. Se mahdollisti seuraavaksi myös luonnostestin suorittamisen projektia tukevana tutkimusmenetelmänä.

Projektin kuvaavaa mallinnusta miettien epäilin ensin kriittisen realistisen evaluaation sopivan tähän, mutta syvennettyäni mallinnukseen, tajusin, että tämä malli on juuri se oikea, jonka voin soveltaa oman projektini tarpeisiin. Suunnitteluprosessin aikana projektia varten tarvittavan informaation poimin kirjallisuudesta, lehtijulkaisuista ja Internetistä. Selaillessani julkaisuja keräsin kuvia ja laadin ideakollaasit, joista sain paljon ideoita. Tutkimuksen edetessä huomasin, että vanhojenpäivästä on vähän painettua kirjallisuutta, joten suunnitteluprosessin tuli perustua ensisijaisesti toimeksiantajan haastattelusta ilmi tulevaan tietoon sekä lukiossa suoritettun luonnostestin tuloksiin. Projektin erikoisuutena on henkilökohtaisen Vanhojenpäivänkokemuksen puuttuminen, jota en kuitenkaan pidä heikkoutena. Tutkailen aihetta niin sanotusti ulkopuolelta.

Mielenkiintoista ja haastavaa oli saada suunniteltua oman irtokokonaisuuksien malliston oikeana toimeksiantona eikä vain opiskeluun liittyvänä kurssina. Koko projektin aikana Johanna Paatola, samannimisen ompelimon omistaja, oli erittäin ystävällinen minua kohtaan, antoi moraalista sekä ammatillista tukea. Projektin edetessä minun suunnittelijana ja toimeksiantajan mielipiteet sekä näkemykset olivat samansuuntaisia,

joten erimielisyyksiä ei syntynyt. Yhtenäiset palaverit olivat aina produktiivisia ja niiden jälkeen minulle jäi aina selkeä mielikuva siitä, mitä seuraavaksi on tehtävä.

Luonnostestiä onnistuin suorittamaan koulukaverini avulla, muuten siitä tulisi hankalaa. Pöydän ääreen tuli joskus neljä tyttöä yhtä aikaa, näin asian selittäminen ja muistiin kirjoittaminen olisi hidastunut ilman ns. kirjuria. Keräämäni kuvamateriaalin pohjalta kehitin 20 erilaista irtoasustekokonaisuutta, joista toimeksiantajani valitsi yhden toteuttavaksi. Mallin valinta perustui enemmän ompelimon markkinointitarpeisiin, sillä valitun asukokonaisuuden voi ostaa sekä lukiolainen että aikuisempikin naisasiakas. Paatolalta sain hyödyllisiä vinkkejä, miten toimia juhlapukua ommeltaessa. Kaa-voitus- sekä ompeluvaiheet sujuivat hyvin, vaikkei niin nopeasti kuin olisin halunnut. Kotihoitoa pitävänä äitinä jouduin tekemään kaikki työt lapseni nukkumistaukoina eli muutama tunti päivässä ja suurin osin öisin. Projektin rajoitteita oli alun perin kireä aikataulu ja asukokonaisuutta koskevat määräykset. Valmis mallikappale ja irtoasustekokonaisuus piti saada valmiiksi 3 kuukautta ennen vanhojenpäivää, siis joulukuun alussa, jolloin yleensä aloitetaan tanssimekon etsimistä. Suunnitteluun ja valmistukseen aikataulun mukaisesti jäi vain 3 kuukautta. Luonnollisena ratkaisuna oli tässä tapauksessa yrittää kokeilla, mutta projektin edetessä tajusin, että omasta jaksamisesta tuli myös projektin rajoite. Toisen palaverin aikana korjasimme toimeksiantajani kanssa aikataulun, joten asukokonaisuuden suunnittelussa eikä valmistuksessa tarvinnut kiirehtiä. Opinnäytetyöprosessi oli joskus hidas, joskus kiireinen, mutta loppujen lopuksi aika pitkä. Työn kirjallinen osuus oli minulle ehkä haastavin vaihe, koska projektin aikana kertynyt tieto sekä ”sanaton tieto tulisi osata muotoilla auki” (Anttila 1996, 62), ts. saada tieto ymmärrettävään kirjakielen muotoon.

Jokaisessa projektissa on varmaankin sellaisia asioita, joita olisi voinut jälkikäteen tehdä toisella tavalla. Tätä projektia miettiessäni tulen siihen loppupäätelmään, että paremmin suunniteltu aikataulu ja aikataulun mukaan laaditut valmistustoimenpiteet olisivat helpottaneet ja nopeuttaneet sen toteuttamista. Seuraavassa vastaavatyypissä tehtävässä käytän tämän projektin aikana saamiani ohjeita, neuvoja ja koulutusta hyväkseni niin, että pystyn myös nauttimaan suunnittelu- ja valmistusprosessista toimimalla nopeammin ja tehokkaammin.

Projektin kokonaisuutta arvioidessa olen sitä mieltä, että ajallisesti sekä toiminnallisesti projekti oli riittävän laaja, sen aihe oli sekä suunnittelijan että toimeksiantajan toiveita vastaava. Säilykö tutkimuksen tuloksen, tämän projektin puitteissa luonnostestin tulosten, uutuusarvo niin pitkälle, että se on kiinnostavissa ja hyödynnettävissä myös tulevaisuudessa? Tähän kysymykseen voi yksinkertaisesti vastata – kyllä. Uudet sukupolvet tulevat ja lähtevät, perinteet muuttuvat ja saavat uudet muotonsa, mutta vanhojenpäivän hieman muuttunut pääpyrkimys – näyttää aikuiselta (sillä periaatteessa vanhus on sama aikuinen ihminen) – säilyy. Kuten tutkimus osoittaa, näkemykset vanhojentanssipukua kohtaan vaihtelevat historiallisista asuista klassikkomalleihin. Mielenkiinto historialliseen pukuun häipyä ja taas palaa jonkin ajan kuluttua. Klassikkomallit ovat suosittuja aina. Klassikkovaatteita luonnehditaan suunnittelultaan yksinkertaisiksi, mistä syystä ne eivät helposti muutu vanhanaikaisiksi (Nuutinen 2004, 65). Näitä molempia vaihtoehtoja tarjoaa projektin aikana laatimani portfolio, jonka toivon olevan hyödynnettävissä myös tulevaisuudessa. Aiheen kehittämistä mielestäni voisi jatkaa esimerkiksi laajentamalla irtoasusteiden suunnitteluvalikoima, toisin sanoen suunnittelemalla uusia irtoasusteita jotakin muuta vaatelajia, tapahtumaa yms. varten.

Huolimatta pitkästä projektia edeltävästä miettimisvaiheesta (noin vuosi) aiheeseen kiinnostus on säilynyt koko suunnittelu- ja valmistusprosessin aikana. Juhlapukeutuminen itsessään on aina kiinnostanut minua ja ulkomaalaisena vanhojenpäivän juhla-perinteeseen tutustuminen oli minulle uutta mielenkiintoista kokemusta.

LÄHTEET

Alsta, Tuulikki. 1991. Lukion perinnejuhlat. Helsinki: Loimaan Kirjanpano Oy.

Anttila, Pirkko 2007. Realistinen evaluaatio ja tuloksellinen kehittämistyö. Artefakta 19 Tampere: Akatiimi Oy.

Anttila, Pirkko 2005. Ilmaisuu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta. Artefakta 16 Helsinki: Akatiimi Oy.

Anttila, Pirkko 1996. Tutkimisen taito ja tiedonhankinta. Artefakta 2 Helsinki: Akatiimi Oy.

Karuvuori, Anne 2001. Vanhojen päivästä tuli suuret tanssiaiset. Helsingin Sanomat. WWW-dokumentti. <https://www.hs.fi/yritykset/sanoma-arkisto>. Luotu 11.2.2001. Luettu 2.12.2009.

Keskitalo, Hanna 2008. Vanhojen juhlaa kautta vuosikymmenten. Pyhäjoen kuulumiset 13.2.2008. PDF-dokumentti. <http://kuulumiset.pyhajoki.fi/arkisto/pdf/2008/pyhajoenkuulumiset-07.pdf>. Luotu 12.2.2008. Luettu 5.10.2009.

Kettunen, Ilkka 2001. Muodon palapeli. Helsinki: WSOY

Koskennurmi-Sivonen, Ritva 1998. Creating a Unique Dress. Helsinki: Akatiimi.

Luxus-luokan kankaat. Tafti. 2007. Burda 1/2007, 55.

Modelia Oy 2010. Asetaatti. <http://www.modelia.fi/hoito-ohjeet/3tekokuu.htm>. Luotu 5.3.2010. Luettu 21.3.2010.

Finatex 2001. Naisten vaatetuksen mittataulukko N-2001. Tekstiili ja vaatetusteollisuus ry. PDF-dokumentti. <http://www.finatex.fi/media/N-2001.pdf>. Luotu 7.11.2001. Luettu 24.1.2010.

Nuutinen, Ana. 2004. Edelläkävijät. Hiljainen, implisiittinen ja eksplisiittinen tieto muodin ennustamisessa. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Paatola, Johanna 2009. Asiantuntijahaastattelu 14.10.2009. Yrittäjä. Johanna Paatola ompelimo. Jyväskylä.

Pakarinen, Elina 2004. ”Wienervalssin jälkeen meinasi pyörtyä”. Oppilaiden kokemuksia vanhojen päivästä ja siihen valmistautumisesta. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Liikuntapedagogiikan koulutusohjelma. Pro gradu-tutkielma.

Ruohonen, Sinikka 2001. Nuorten pukeutuminen: erottautumista, elämyksiä, harkintaa. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Saarinen, Minna 2009. Päivä prinsessana. Turkissomisteinen tanssipuku vanhojenpäivänä. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Vaatetusalan koulutusohjelma. Opin- näytetyö. PDF dokumentti.

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/6914/saarinen_minna.pdf.pdf?sequence=1. Luotu 6.1.2010. Luettu 10.1.2010.

Salovaara, Johanna 2005. Näytä hyvältä. Pukeutumisopas naiselle. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Seljavaara, Anu & Kärjä, Päivi 2005. Juhlat alkakoot! Vuotuisia tapoja ja perinteitä. Helsinki: WSOY.

Silkkituonti Sorri 2010. Hääpukusilkki. <http://www.silkkikauppa.fi/8>. Luotu 5.3.2010. Luettu 21.3.2010.

Soila, Juhani, Kangas, Viljo & Niiranen Irja 1986. Penkinpainajais- ja pukujuhla-perinne lukiossa. Helsinki: Tapakasvatus ry.

Ylönen, Hanna & Häkkinen, Rosa 2005. Vaatetusalan ammattitekniiikan käsikirja. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

KUVALÄHTEET

KUVIO 1. Kriittisen realistisen evaluaation prosessi, Pirkko Anttila 2005, 463.

KUVA 1. Vanhojen päivän mekko arkikäytössä. Trendi.

KUVA 2. Yläosan ja hameen käyttö farkkujen kanssa. Gloria 5/2006, 76.

KUVA 6. Läpinäkyvä irtohelma. Burda SPESIAL 2/2003, 45.

KUVA 16. Vaatteen yksityiskohta. Modern fashion in detail, Claire Wilcox & Valerie Mendes 1998, 29.

KUVA 17. Vaatteen yksityiskohta. Vaatteen yksityiskohta. Modern fashion in detail, Claire Wilcox & Valerie Mendes 1998, 33.

KUVA 18. Vaatteen yksityiskohta. Vaatteen yksityiskohta. Modern fashion in detail, Claire Wilcox & Valerie Mendes 1998, 43.

KUVA 19. Vaatteen yksityiskohta. Vaatteen yksityiskohta. Modern fashion in detail, Claire Wilcox & Valerie Mendes 1998, 63.

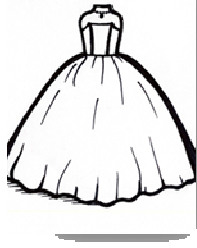

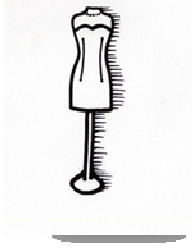

KUVA 20. Vaatteen yksityiskohta. Vaatteen yksityiskohta. Modern fashion in detail, Claire Wilcox & Valerie Mendes 1998, 87.

KUVA 21. Vaatteen yksityiskohta. Vaatteen yksityiskohta. Modern fashion in detail, Claire Wilcox & Valerie Mendes 1998, 17.

Haastattelun jälkeen lyhyesti komponoidut toimeksiantajan vastaukset

1. Milloin yleensä asiakkaat alkavat kysellä juhlamekkoja Vanhojen päivän tansseihin? – Yleensä marraskuun lopussa joulukuun alussa, siis noin 3 kuukautta ennen tapahtumaa.
2. Mitä vaatekokoa 17 - 18- vuotiaat asiakkaasi ovat? – 34/36/38. Harvemmin näitä pienemmät tai isommat.
3. Mikä pituusryhmä on yleisin? – 160/164/168 cm
4. Mitkä ovat kohderyhmän käyttäjien fyysiset ominaisuudet, jotka on syytä ottaa huomioon kaavoituksessa? – Joskus sattuu, että samaa kokoa olevat tytöt eivät mahdu samankokoiseen pukuun tai puku ei istu hyvin. Se voi johtua siitä, että toisella on leveä selkä ja A-rintakupit, toisella kapea selkä ja C-rintakupit.
5. Mitkä ovat kohderyhmän käyttäjän tarpeet puvun käyttämisessä? – Ensinäkin asiakas kertoo ihan alussa käytännöllisyydestä, siis siitä, että haluaa käyttää pukua mahdollisimman kauan. Tässä on kysymys puvun materiaalin kestävyydestä ja mallin muunneltavuudesta (rakenteet ja ompelujärjestys). Myös tärkeitä ovat liikkuvuus ja mukavuus, koska puvussa tanssitaan. Yleensä asiakas ei kerro haluavansa kauniita ja naisellista pukua, se on itsestään selvää.
6. Minkälainen on suomalainen tyttö/nainen? – Suomalaiset naisasiakkaat voidaan jakaa useasti kahteen ryhmään: urheilutyttö ja romanttisempi tyttö. Toinen tykkää koruttomista pelkistetyistä puvuista, toinen käyttää koruja, asusteita ja valitsee romanttiseen tyyliin kuuluvat seikat, kuten röyhelöt, rusetit, kirjonnat, pitsin jne.

7. Mitkä ovat tanssimekkojen muunneltavuusvaatimukset? – Riittävät muutosvarat, helman lyhennys ja mahdollisesti irtoasusteet.
8. Minkä mallin alla esitetyistä asiakkaat yleensä valitsevat tanssipuvuksi? - Yleisin on kaksiosainen puku, jossa on leveä, joskus hyvinkin leveä hame ja kiinteä korsettimainen olkaimeton yläosa.

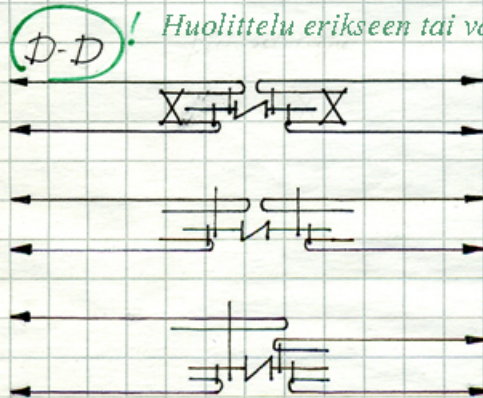
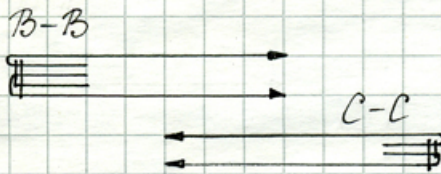
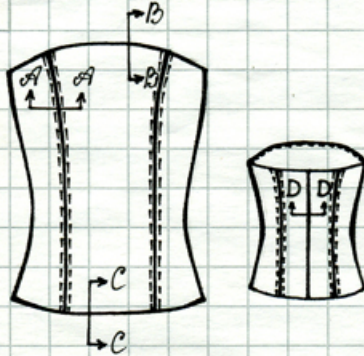
			
<u>Pitkä, prinsessa- mekko</u>	<u>Pitkä ja klassi- nen</u>	Lyhyt	Erikoinen, ainut- laatuinen

9. Minkä värisen mekon yleensä halutaan? – Riippuu kyllä sesongin trendiväri-
maailmasta tai omasta lempiväri-
valikoimasta. Suosituimpia ovat klassikkovä-
rit: punainen, tummansininen, musta. Nykypäivinä valitaan neutraalit värit, hil-
lityimmät, mutta silti vaikuttavat, kuten esimerkiksi tummanhopea tai hiekka-
kultainen.
10. Halutaanko, että puvussa on kirjontaa, helmikirjontaa, pitsejä tai vaikka appli-
kointia? – Yleensä se on kallista, mutta jotkut silti haluavat. Yleisin koristelu
on drapeeraus puvun kankaasta tai toisesta vaatteeseen sopivasta materiaalista.

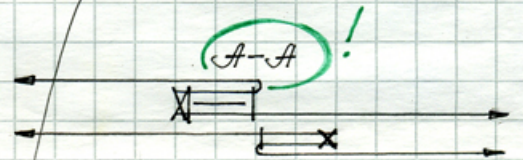
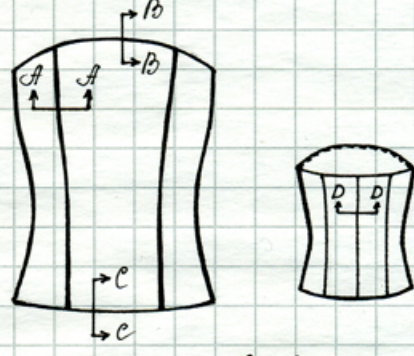
LIITE 2(1). Mallikappaleen tasokuvat ja poikkileikkauskuvat

Mallin yläosan tasokuva ja poikkileikkauskuvat

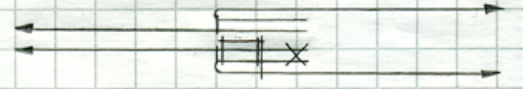
tikkaukset

ilman tikkauksia!

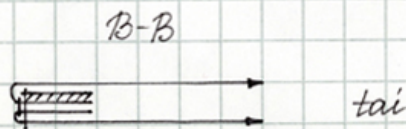
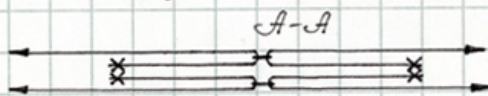
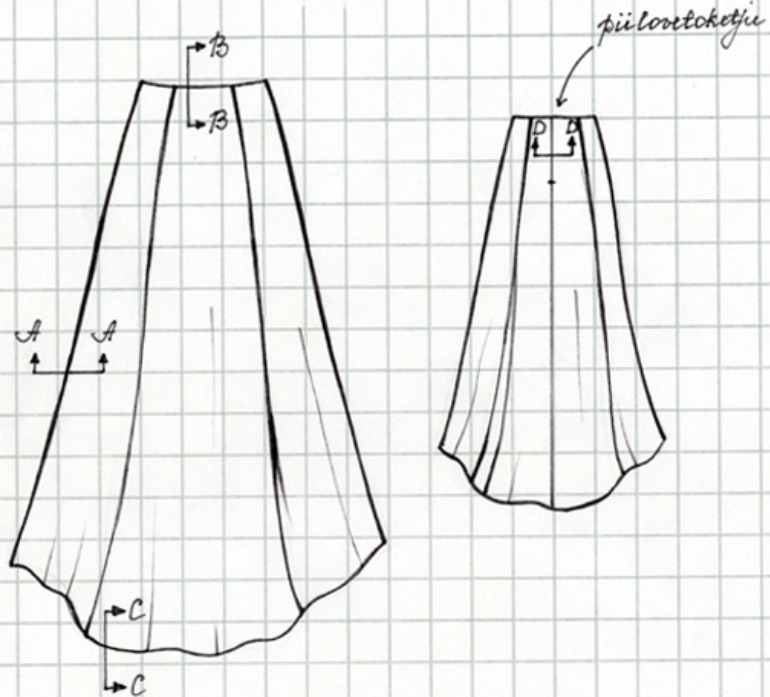
sauma voi näkyä, jos korsetti on liian tiukka

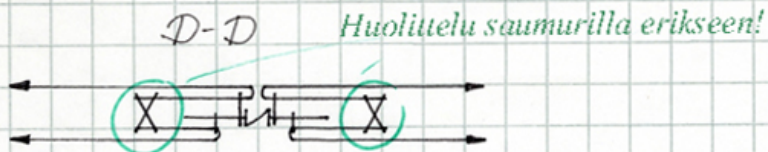
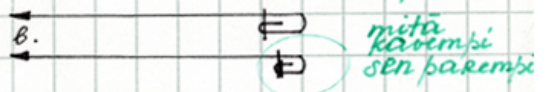
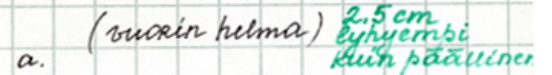
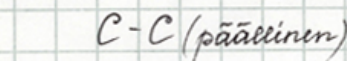
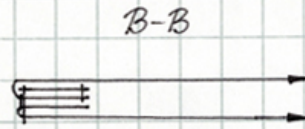
Saumanvarat samaan suuntaan!

Huolittelu erikseen tai vain vuorin huolittelu!
piiloseleketilja

Mallin alaosan tasokuvat ja poikkileikkauskuvat

tai

TEKSTIILIPALVELU OY
Tel.0207 739 584
Fax. 0207 739 589
myynti@tekstiilipalvelu.com
www.tekstiilipalvelu.com

KEVÄT-09

TAFTI
45%NY/55%PL
LEV 142 CM
115gr/m²

ART.NO. 2880

TEKSTIILIPALVELU OY
Tel.0207 739 584
Fax. 0207 739 589
myynti@tekstiilipalvelu.com
www.tekstiilipalvelu.com

KEVÄT-09

TAFTI
45%NY/55%PL
LEV 142 CM
115gr/m²

ART.NO. 2880

136

137

138

139

143

147

151

152

157

158

TEKSTIILIPALVELU OY
Tel.0207 739 584
Fax. 0207 739 589
myynti@tekstiilipalvelu.com
www.tekstiilipalvelu.com

KEVÄT-09

TAFTI
45%NY/55%PL
LEV 142 CM
115gr/m²

ART.NO. 2880

136

137

138

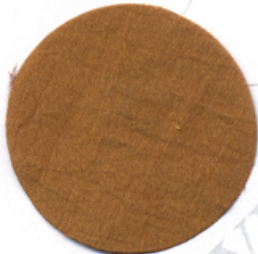
139

143

147

151

152

157

158

LIITE 3(4). Materiaali- ja värikartta

TEKSTIILIPALVELU OY
Tel.0207 739 584
Fax. 0207 739 589
myynti@tekstiilipalvelu.com
www.tekstiilipalvelu.com

KEVÄT-09

TAFTI
45%NY/55%PL
LEV 142 CM
115gr/m²

ART.NO. 2880

TEKSTIILIPALVELU OY
Tel.0207 739 584
Fax. 0207 739 589
myynti@tekstiilipalvelu.com
www.tekstiilipalvelu.com

KEVÄT-09

TAFTI
45%NY/55%PL
LEV 142 CM
115gr/m²

ART.NO. 2880

181

183

184

189

190

191

192

193

194

TEKSTIILIPALVELU OY
Tel.0207 739 584
Fax. 0207 739 589
myynti@tekstiilipalvelu.com
www.tekstiilipalvelu.com

SYKSY-08

HOLOGRAMMITYLLI
PES 100 %
LEV.130 CM

ART.NO.2232

02

20

11

08

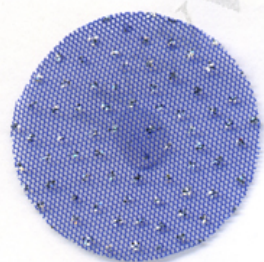
07

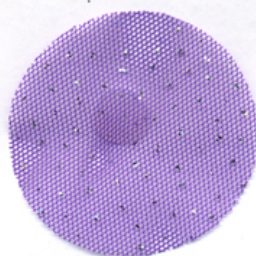
09

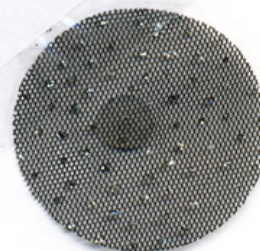
03

10

01

Luonnostestin tulokset taulukon muodossa

Luonnostestiä varten valitsin luonnoksista 6 irtoasustekokonaisuuden mallia, joita esittäessäni pyysin opiskelijoita myös perustelemaan heidän valintansa.

Sulkeissa olevia numeroita en lisännyt kaavioon, sillä nämä mallit olivat toiseksi suosittuja.

Osallistujan numero	Valitun mallin numero	Perustelut	Vuosikurssi
1	1	”Kauniit olkaimet...”	II
2	5	”Kaunis kaulus ja korut...”	II
3	3	”Siro, romanttinen...”	I
4	6	”Vanhanaikainen, kivat olkaimet...”	I
5	6	”Kivat koristeet helmaosassa...”	I
6	5	”Kaulajuttu on kiva, yksinkertainen...”	I
7	6, (4)	Ei ole perusteluita	III
8	2	Ei ole perusteluita	III
9	6	”Kivoja yksityiskohtia...”	I
10	5, (4)	”Yksinkertainen, mutta kaunis...”	I
11	3	”Koriste on kiva...”	III
12	2	”Koriste ja helma...”	III
13	5	”Irtoasusteet ovat hienoja. Malli on tyylikkään...”	III
14	3	”Koristeet...”	III
15	6	”Helma on kaunis...”	II
16	6	”Kauniit irtoasusteet ja koristeet...”	II
17	1	”Kaunis, kiva. Kaunis kaulus...”	I
18	5	”Koriste... Kaunis irtoasuste...”	I
19	3	”Kaunis kukkakoriste...”	I
20	3	”Kaunis kukkakoriste...”	I

LIITE 4(2). Luonnostesti lukion I-II vuosikurssin opiskelijoille

21	3	”Kaunis. Yksinkertainen...”	I
22	2, (6)	”Koristeet. Helmaosa...”	II
23	3	”Yksinkertainen. Koriste...”	II
24	2, (6)	”Irtonaiset osat ovat kauniita. Herkkä...”	III
25	6	”Kivoja yksityiskohtia, kaunis helmaosa...”	I
26	6	”Kivoja yksityiskohtia, kaunis helmaosa...”	I
27	6	”Kivoja yksityiskohtia, kaunis helmaosa...”	I
28	6	”Juhliva. Helmaosa on runsaasti koristeltu...”	I
29	5	”Yksinkertainen ja kaunis...”	II
30	6	Ei perusteluita	II
31	3	”Tarpeeksi yksinkertainen...”	II
32	3	”Se on nätti, sievä. Ei liikaa koristeita...”	II
33	1	”Sievät olkaimet...”	II
34	6	”Kaunis helmaosa...”	II
35	4	”Siisti...”	II
36	6	”Osui silmään...”	II
37	6	”Kaunis helmaosa...”	III
38	5	”Kiva irto-osa...”	II
39	6	”Helmaosa ja koristeet ovat kivoja...”	I
40	6	”Miellytti helmaosa ja koristeet ...”	I

Yhteenveto:

1. mallilla on kaunis kaulusosa.
2. malli on herkkä. Kauniit irtoasusteet.
3. malli on siro ja romanttinen, kaunis ja yksinkertainen.
4. malli on siisti.
5. malli on yksinkertainen, tyylikkään. ”Kiva kaulajuttu.”
6. malli on vanhanaikainen. Kivoja yksityiskohtia, kaunis helmaosa.

Maria Kohvakon opinnäytetyö toimeksiantajana Ompelimo Johanna Paatola

Halusin Marian opinnäytetyöltä ensisijaisesti ompelimoni linjaan sopeutuvaa, mutta silti omasta tyylistäni eroavaa näkemystä vanhojen tanssipuvuista. Havaitsin jo Marian työharjoitteluaikana, että hänen tyyliinsä suunnittelussa on koristeellisempaa kuin omani, joten arvelin hänen pystyvän tuomaan minulle tuttuun aiheeseen jotain uutta.

Tässä tavoitteessa hän mielestäni onnistui loistavasti. Lopputuote eli portfolio pukumalleista sekä kaksiosainen puku ja sen lisäosat, joilla puvun ilmettä voi muuttaa, tulee olemaan ompelimossani hyvänä lisänä, kun uusi asiakas tulee neuvottelemaan puvun tilauksesta tai vuokrauksesta. Piirroskuvat ja mallipuku auttavat asiakastani hahmottamaan helpommin erilaisia yksityiskohtia, joilla tehdään puvusta yksilöllisen.

Tähän asti mallipukuni ovat olleet kiinteästi yksiosaisia ja pukujen ilme on tehty kahden kankaan yhdistelmällä tai kangasta poimuttamalla. Asiakaspalvelutilanteessa suunnittelun tukena olen käyttänyt pääasiassa omia nopeita luonnoksiani tai muotilehtikuvia.

Mielestäni keskustelu ja yhteydenpito opinnäytetyön kuluessa oli vaivatonta, varmasti osaltaan, koska tunsin Marian jo ennalta ja koin, että hänen oli helppoa ottaa minuun yhteyttä ja myös minun häneen.

Alkuperäinen alustava aikataulu ei täysin pitänyt, mutta siitä ei sinällään ollut haittaa ja osasin valmistautua jo ennalta mahdolliseen viivästykseen, koska pidin Marian itselleen asettamaa aikataulua hieman turhan kireänä.

Aion ottaa portfolion ja mallipuvun käyttöön syksyllä 2010, kun seuraavat uudet "vanhat" tulevat neuvottelemaan tilauksista. Suunnitelmissani on myös valmistaa samoilla kaavoilla mutta eri materiaaleista ja väreistä rinnakkaispukuja, jotta asiakkaitteni on vielä helpompi hahmottaa materiaalin ja värin vaikutusta lopputulokseen, vaikka pohjana oleva kaava pysyy samana.

Jyväskylässä 6.5.2010

Johanna Paatola

Ompelimo Johanna Paatolan yrittäjä